

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Bydgoszcz, dnia 2 kwietnia 2021 r.

Poz. 1783

UCHWAŁA NR XXX/150/2021 RADY MIEJSKIEJ DOBRZYŃ NAD WISŁĄ

z dnia 30 marca 2021 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2021-2024

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 i 1378) oraz art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r. poz. 282, 782 i 1378) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2021-2024, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchyla się uchwałę Nr XXVIII/137/2021 z dnia 10 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu opieki nad Zabytkami Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2021-2024.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

inż. Krzysztof Pryciak

Załącznik do uchwały Nr XXX/150/2021
Rady Miejskiej Dobrzyń nad Wisłą
z dnia 30 marca 2021 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DOBRZYŃ NAD WISŁĄ NA LATA 2021-2024

SPIS TREŚCI

1. Wstęp
2. Podstawa prawna opracowania programu opieki nad zabytkami
3. Przedmiot ochrony prawnej
4. Formy ochrony prawnej zabytków
5. Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego
6. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy
7. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy – analiza SWOT
8. Założenia programowe gminnego programu opieki nad zabytkami
9. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami
10. Zasady realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami
11. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami
12. Misja gminnego programu opieki na zabytkami

1. WSTĘP

CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY DOBRZYŃ NAD WISŁĄ

Podstawowym, ogólnie pojętym założeniem niniejszego „Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2021 – 2024” jest ukierunkowanie polityki Samorządu Gminnego, służącej podejmowaniu planowanych działań dotyczących finansowania, inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Jest to uzupełniający dokument w stosunku do innych aktów planowania gminnego, obowiązujący przez 4 lata od przyjęcia go uchwałą Rady. Zadaniem Programu jest także organizacja działań edukacyjnych i wychowawczych wobec miejscowej społeczności. Dla realizacji powyższego założenia niezbędna jest realizacja szczegółowych celów określonych m.in. w art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, do których należą:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;

- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;
- zapoznanie z zasobami dziedzictwa kulturowego, historią i zabytkami Gminy, w tym także rozróżnienie obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa i figurujących w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy.

Konieczność opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami jest nałożona przez art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, który stwierdza, iż:

1. Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

2. Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

4. Programy, o których mowa w ust. 3, są ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

5. Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

6. Sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Ochrona zabytków, dawnych materialnych i niematerialnych dóbr kultury jest obowiązkiem konstytucyjnym Państwa. w myśl art. 5 Konstytucji RP „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego (...). Istotnym elementem tego dziedzictwa są zabytki, które w swych niematerialnych wartościach są dobrem wspólnym. Art. 82 Konstytucji wskazuje, iż „obowiązkiem Obywatela (...) jest troska o dobro wspólne”, z kolei art. 6 Konstytucji stanowi, że „...Rzeczpospolita Polska, stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury (...)”.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2020 poz. 282)

Obowiązująca Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wprowadziła pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami. Zgodnie z art. 3, użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) zabytek – nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- 2) zabytek nieruchomy – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt. 1;
- 3) zabytek ruchomy – rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt. 1;
- 4) zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- 5) instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami – instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
- 6) prace konserwatorskie – działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- 7) prace restauratorskie – działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
- 8) roboty budowlane – roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- 9) badania konserwatorskie – działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- 10) badania architektoniczne – działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- 11) badania archeologiczne – działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- 12) historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny – przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- 13) historyczny zespół budowlany – powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- 14) krajobraz kulturowy – przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą twory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
- 15) otoczenie – teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Zgodnie z art. 89 organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

W art. 4 zapisano, iż ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art.5. wskazuje, iż opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwale zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Ponadto, w art.6, ustawa definiuje m.in. podstawowe pojęcia z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami oraz przedmiot, zakres, formy i sposób ich ochrony. w myśl tejsze ustawy, ochronie i opiece podlegają (bez względu na stan zachowania):

- 1) zabytki nieruchome będące w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi;
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi;
 - c) dziełami architektury i budownictwa;
 - d) dziełami budownictwa obronnego;
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi;
 - f) cmentarzami;
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni;
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.
- 2) zabytki ruchome będące w szczególności:
 - a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej;
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje;
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami;
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego;
 - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 642 ze zmianami);
 - f) instrumentami muzycznymi;
 - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi;

h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

3) zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa;
- b) cmentarzyskami;
- c) kurhanami;
- d) relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto „ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej” (art. 6.2.).

Ustawa w art. 7 określa także formy i sposób ochrony zabytków.

Ustawa definiuje obowiązki oraz kompetencje samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Szczegółowo określone obowiązki samorządu w stosunku do obiektów zabytkowych objętych ochroną, których samorząd jest właścicielem lub posiadaczem zawarte są w następujących artykułach: art. 5, 25, 26, 28, 30, 31, 36, 71, 72.

Na mocy art. 21 ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy. Art. 22 ust. 4 stwierdza, iż „Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy.”. w ust. 5 tego artykułu zapisano, iż w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Jak wspomniano art. 87 Ustawy określa obowiązek samorządu, dotyczący sporządzania i uchwalania gminnego programu opieki nad zabytkami:

- program winien być opracowany na okres 4 lat,
- program służy celom określonym w Ustawie,
- program przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym,
- z realizacji programu władze gminy sporządzają co 2 lata sprawozdanie, które przedstawiane jest radzie gminy.

Artykuły 18 i 19 nakazują samorządom uwzględnianie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji planów zagospodarowania przestrzennego województwa.

Szczegółowo określone obowiązki samorządu w stosunku do obiektów zabytkowych objętych ochroną, których samorząd jest właścicielem lub posiadaczem zawarte są w następujących artykułach: art. 5, 25, 26, 28, 30, 31, 36, 71, 72.

Dodatkowo należy wskazać odniesienia do zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, zawarte w następujących aktach prawnych:

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713).

art. 7 ust. 1 pkt. 9

„Zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. w szczególności zadania własne obejmują sprawy:

- 9) kultury w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.”

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293, 471, 782, 1086, 1378).

Na mocy ustawy planowanie i zagospodarowanie przestrzenne musi uwzględnić m.in.: wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 1. ust. 2, pkt. 4). Ustawa określa, iż studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego powinno w swej treści zawierać następujące elementy:

- uwzględnianie stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 10, ust. 1, pkt. 4)
- określenie obszarów i zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 10, ust. 2, pkt. 4)

W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego będącym aktem prawa miejscowego ustawa nakazuje obecność następujących elementów:

- obowiązkowe określenie zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego (art. 15, ust. 2, pkt. 3)
- obowiązkowe określenie zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 15, ust. 2, pkt. 4)
- określa się w zależności od potrzeb granice pomników zagłady oraz ich stref ochronnych, a także ograniczenia dotyczące prowadzenia na ich terenie działalności gospodarczej, określone w ustawie z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (art. 15, ust. 3, pkt. 6)

Wymagania koncepcji ochrony zabytków uwzględnia się również na szczeblach wojewódzkim i krajowym planowania przestrzennego (art. 39, ust. 3, pkt. 2; art. 47, ust. 2, pkt. 2). Projekt planu wymaga uzgodnienia z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 1333 ze zm.)

W myśl tej ustawy jej przepisy nie naruszają przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (art. 2. , ust 2 pkt. 3).

W art. 5, ust. 1 pkt. 7 oraz ust. 2 ustawa stwierdza, iż obiekt budowlany należy użytkować w sposób zgodny z jego przeznaczeniem i wymaganiami ochrony środowiska oraz nakazuje projektowanie i budowanie obiektów budowlanych i związanych z nim urządzeń zapewniające ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską.

W przypadku pozytywnej opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków w odniesieniu do obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków oraz innych obiektów budowlanych usytuowanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską możliwe jest złożenie wniosku do właściwego ministra o zgodę na odstąpienie od przepisów techniczno -budowlanych, o których mowa w art. 7 ustawy (art. 9, ust 3, pkt. 4).

Wg art. 30 ust. 2 w stosunku do prac budowlanych przy obiektach oraz obszarach niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, wymagane jest zgłoszenie do właściwego organu. w zgłoszeniu należy określić rodzaj, zakres i sposób wykonywania robót budowlanych oraz termin ich rozpoczęcia. Do zgłoszenia należy dołączyć oświadczenie, o którym mowa w art. 32 ust. 4 pkt. 2, oraz, w zależności od potrzeb, odpowiednie szkice lub rysunki, a także pozwolenia, uzgodnienia i opinie wymagane odrębnymi przepisami. w razie konieczności uzupełnienia zgłoszenia właściwy organ nakłada, w drodze postanowienia, na zgłaszającego obowiązek uzupełnienia, w określonym terminie, brakujących dokumentów, a w przypadku ich nieuzupełnienia – wnosi sprzeciw, w drodze decyzji. Zgodnie z art. 32 ust. 1:

1. Pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego może być wydane po uprzednim:
 - 1) przeprowadzeniu oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko albo oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000, jeżeli jest ona wymagana przepisami ustawy z dnia 3 października

2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;

- 2) uzyskaniu przez inwestora, wymaganych przepisami szczególnymi, pozwoleń, uzgodnień lub opinii innych organów;
- 3) wyrażeniu zgody przez ministra właściwego do spraw budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa – w przypadku budowy gazociągów o zasięgu krajowym lub jeżeli budowa ta wynika z umów międzynarodowych.

Prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków wymaga, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, uzyskania pozwolenia na prowadzenie tych robót, wydanego przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 39, ust. 2).

Pozwolenie na rozbiórkę obiektu budowlanego wpisanego do rejestru zabytków może być wydane po uzyskaniu decyzji Generalnego Konserwatora Zabytków działającego w imieniu ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o skreśleniu tego obiektu z rejestru zabytków (art. 39, ust. 2).

W stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków (art. 39, ust. 3).

Katalog działań budowlanych, w stosunku do których należy uzyskać pozwolenie budowlane, a które podlegają zgłoszeniu organowi budowlanemu określają kolejno art. 29, 29a, 30, 31 ustawy Prawo Budowlane. w stosunku do zamierzeń, które wymagają jedynie zgłoszenia zgodnie z art. 30 ust. 7 ustawy właściwy organ może nałożyć w drodze decyzji obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, jeżeli ich realizacja może naruszać ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować m.in. pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2019 r. poz. 688, 1570, 2020, z 2020 r. poz. 284)

Określa ona, iż wśród zadań publicznych znajdują się działania m.in. w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (art. 4, ust. 1, pkt. 16).

Regulacje z tym związane zawarte są w art. 19, który określa prawa i obowiązki mieszkańców w zakresie realizacji wybranych przez nich działań, zarówno w ramach inicjatyw lokalnych, jak i za pośrednictwem organizacji pozarządowych lub innych podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy. Artykuł precyzuje też, iż jednostka samorządu terytorialnego zawiera na czas określony umowę o wykonanie inicjatywy lokalnej z wnioskodawcą.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 ze zm.)

Zgodnie z zapisami art. 71 ust. 3 tej ustawy przeznaczenie i sposób zagospodarowania terenu powinny w jak największym stopniu zapewniać zachowanie jego walorów krajobrazowych. Dotyczy to także krajobrazu kulturowego.

Art.101. ust 1 określa, iż ochrona powierzchni ziemi polega m. in. na zachowaniu wartości kulturowych, z uwzględnieniem zabytków archeologicznych.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r. poz. 55, 471).

Jednym z celów ochrony przyrody jest ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień (art. 2, ust. 2, pkt. 5).

Jako jedną z form ochrony przyrody w tym jej immamentnego składnika, jakim jest krajobraz ustawa ta przyjmuje w art. 6, ust, pkt. 3 park krajobrazowy.

Zgodnie z art. 16, ust. 1,; park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Zarówno ustanowienie parku krajobrazowego jak i nadanie mu statutu należą do prerogatyw sejmiku wojewódzkiego (art. 16, ust. 3, ust. 5).

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2020 r. poz. 65, 284, 471)

W świetle art. 6 pkt. 5 jednym z celów publicznych tej ustawy jest opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Art. 13, ust. 4 jasno określa, że: sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości, jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Cenę nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków obniża się o 50% (zgodnie z art. 67). Właściwy organ może, za zgodą odpowiednio wojewody albo rady lub sejmiku, podwyższyć lub obniżyć tę bonifikatę (art. 68, ust. 3). Identyczny zapis stosuje się w przypadku opłaty z tytułu użytkowania wieczystego jeżeli nieruchomość gruntowa została wpisana do rejestru zabytków (art. 73, ust. 4) oraz w przypadku opłaty z tytułu trwałego zarządu (art. 84, ust. 4).

Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1170 z późn. zm.).

Na podstawie art. 7, ust. 1, pkt. 6 ustawa zwalnia od podatku od nieruchomości: grunty i budynki wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji, zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.

Ustawa dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 194).

Według zapisów tej ustawy zarówno państwo (art. 1 ust. 2) jak i organy jednostek samorządu terytorialnego (art. 1 ust. 4) sprawują mecenat nad działalnością kulturalną polegający m.in. na wspieraniu i promocji opieki nad zabytkami.

Do powyższych ustaw należy dołączyć akty prawne, które w całej swojej treści odnoszą się do zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego. Są to:

- ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 902),
- ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r., poz. 1479 ze zm.),
- ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 164),
- ustawa z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r., poz. 2120).

Ostatni element to akty wykonawcze do ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Są to:

- Rozporządzenie MKiDN z dnia 10 września 2019 (Dz. U. 2019 poz. 1886) w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. w oparciu o art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami rozporządzenie określa sposób prowadzenia powyższych rejestrów i wykazów;
- Rozporządzenie MKiDN z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Liście Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1609);
- Rozporządzenie MKiDN z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru (Dz. U. z 2017 r. poz. 1674).

3. PRZEDMIOT OCHRONY PRAWNEJ

Przywołana na wstępie ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi podstawę prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i wprowadza w tej materii szereg fundamentalnych definicji i pojęć. W myśl ustawy zabytek jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zgodnie z ustawą opiece podlegają – bez względu na stan zachowania – zabytki pogrupowane w trzech kategoriach:

Zabytki nieruchome będące w szczególności:

- krajobrazami kulturowymi,
- układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- dziełami architektury i budownictwa,
- dziełami budownictwa obronnego,
- obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- cmentarzami,
- parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Zabytki ruchome będące w szczególności:

- dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami, wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1479 ze zm.),
- instrumentami muzycznymi, wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- cmentarzyskami,
- kurhanami,
- reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto, zgodnie z art. 6.2. ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

4. FORMY PRAWNE OCHRONY ZABYTKÓW

Ustawodawca wyróżnia następujące formy ochrony zabytków:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,

- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Wpis do rejestru zabytków

Podstawą wpisu do rejestru zabytków jest decyzja administracyjna wydana przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. z wnioskiem o taki wpis może występować właściciel zabytku oraz użytkownik wieczysty gruntu na którym znajduje się zabytek. Również wojewódzki konserwator zabytków ma prawo wszczęcia postępowania z urzędu w sprawie wpisania zabytku nieruchomego do rejestru zabytków.

Rejestr zabytków prowadzi odpowiedni wojewódzki konserwator zabytków dla zabytków znajdujących się na terenie województwa. Do rejestru można wpisać także otoczenie oraz nazwę geograficzną, historyczną i tradycyjną zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków może wpisać także do rejestru historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny. Sprawy te reguluje ustawa z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz Rozporządzenie Ministra Kultury z 26 maja 2011 r. oraz 10 września 2019 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem.

Pomnik Historii

Terminem tym określa się zabytek nieruchomy o szczególnych wartościach materialnych i niematerialnych oraz znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego naszego kraju. Rangę pomnika historii podkreśla fakt, że jest on ustanawiany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej specjalnym rozporządzeniem na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. w treści prezydenckiego rozporządzenia wyszczególnia się cechy danego zabytku świadczące o jego najwyższej wartości, określa się precyzyjnie jego granice i zamieszcza schematyczną mapkę obiektu.

Na elitarną listę Pomników Historii mogą zostać wpisane obiekty architektoniczne, krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne lub ruralistyczne, zabytki techniki, obiekty budownictwa obronnego, parki i ogrody, cmentarze, miejsca pamięci najważniejszych wydarzeń lub postaci historycznych oraz stanowiska archeologiczne. w roku 2020 w całym kraju było 105 miejsc i obiektów uznanych za pomnik historii.

Park kulturowy

Kolejną formą ochrony jest utworzenie parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Podstawą jego utworzenia jest uchwała rady gminy, którą podejmuje się po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzja o warunkach zabudowy, decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzja o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Relacje pomiędzy ochroną zabytków a planami zagospodarowania przestrzennego są regulowane przez artykuły 18, 19 i 20 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przede wszystkim art. 18 wprowadza obowiązek uwzględniania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W wymienionych decyzjach, koncepcjach, strategiach, analizach, planach i studiach, winno się w szczególności uwzględnić krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, określić rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków i zapewnić im ochronę przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu oraz ustalić przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami. w przypadku zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia, zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji

zabytków oraz parków kulturowych, ochrona ich musi być bezwarunkowo uwzględniona w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i pozostałych decyzjach.

5. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

5.1 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE KRAJOWYM:

KRAJOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2019-2022

Krajowy Program Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022 został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 13 sierpnia 2019 roku i jest efektem wykonania upoważnienia ustawowego, zawartego w artykułach 84 i 85, ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i jest programem rozwoju określonym w artykule 15 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Gminny Program Opieki nad Zabytkami opiera się na założeniach programu krajowego, jednak są one dość ogólne w odniesieniu do zabytków z terenu gminy.

Cel główny Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019–2022 to Stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami. Został on opracowany na bazie wniosków płynących z realizacji i ewaluacji Programu na lata 2014–2017, a także zmiany systemu ochrony zabytków wprowadzonej ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz niektórych innych ustaw. Cel główny dzieli się na trzy cele szczegółowe, zawierające kierunki działań.

CEL SZCZEGÓŁOWY 1 Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego

Kierunek działania 1.1. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym

1. Szkolenia dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym pracowników merytorycznych, z uwzględnieniem zagadnień planowania przestrzennego i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

2. Budowanie zasobu wiedzy o ochronie dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym.

3. Merytoryczne wsparcie procesu planowania i rewitalizacji w gminach.

4. Konkurs Generalnego Konserwatora Zabytków nagradzający gminy za modelowe wdrażanie programów opieki nad zabytkami.

Kierunek działania 1.2. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym

1. Wspieranie rozwijania kompetencji zawodowych pracowników służb konserwatorskich.

2. Ewaluacja stosowanych standardów i metod konserwatorskich.

3. Wsparcie działań dokumentacyjnych zasobu zabytkowego.

4. Powołanie Centrum Architektury Drewnianej.

CEL SZCZEGÓŁOWY 2 Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami

Kierunek działania 2.1. Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami

1. Upowszechnianie standardów i metod konserwatorskich dla wybranych zasobów zabytkowych (wybór zasobów, wypracowanie zaleceń dla opiekunów zasobu zabytkowego dotyczących metod konserwacji, adaptacji, dokumentacji i badań, upowszechnianie przez bazę wiedzy).

Kierunek działania 2.2. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego

2. Podniesienie bezpieczeństwa zasobów ruchomych przez sprzyjanie intensyfikacji współpracy z opiekunami zabytków przez właściwe służby i instytucje.

CEL SZCZEGÓŁOWY 3 Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego

Kierunek działania 3.1. Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości

1. Kampania społeczno – edukacyjna w mediach, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami i dostępności zabytków dla osób z niepełnosprawnościami.

2. Tworzenie narzędzi edukacyjnych dla szkół i instytucji kultury, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Kierunek działania 3.2. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami

KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU DO ROKU 2030

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju została przyjęta przez Radę Ministrów dnia 13 grudnia 2011 r. Dokument określa zasady polityki państwa w dziedzinie przestrzennego zagospodarowania kraju w perspektywie najbliższych kilkunastu lat.

Polityka przestrzennego zagospodarowania kraju realizuje cele rozwoju kraju w odniesieniu do całości przestrzeni polskiej. Biorąc pod uwagę nowy paradygmat polityki rozwoju cel strategiczny (ponadczasowy) polityki przestrzennego zagospodarowania kraju można określić następująco: Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych — konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Tak sformułowany cel — przy doborze odpowiednich celów cząstkowych oraz instrumentów wdrożeniowych — realizowany jest przez wszystkie podmioty publiczne wykonujące zadania rozwojowe w zakresie swoich kompetencji na różnych poziomach zarządzania, w różnych obszarach tematycznych i w odniesieniu do różnych terytoriów.

Drogą do zapewnienia realizacji celu strategicznego polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest koncentracja działań podmiotów publicznych w wybranych obszarach tematycznych i na wyodrębnionych terytoriach. w odniesieniu do diagnozy sytuacji, uwarunkowań oraz trendów rozwojowych sformułowano sześć wzajemnie powiązanych celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju w horyzoncie roku 2030:

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności;

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów;

Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej;

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski;

Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa;

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Koncepcja wskazuje, iż wzmocnienie ładu przestrzennego na poziomie zarządzania zasobem krajobrazów kulturowych i przyrodniczych będzie jednocześnie służyło wdrożeniu zapisów Konwencji Krajobrazowej Rady Europy. Podstawowymi formami ochrony krajobrazów powinny zostać formy dotychczas stosowane: parki krajobrazowe, pomniki historii, parki kulturowe oraz — dla obiektów rangi międzynarodowej — wpis na listę dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego UNESCO.

Stwierdzono, że promocja dziedzictwa kulturowego wpłynęła na wzrost rozpoznawalności i atrakcyjność polskiej przestrzeni. Dbałość o spuściznę kultury dawnych mieszkańców ziem polskich i wspieranie zachowanych tradycji lokalnych sprzyjają rozwojowi turystyki i wspomagają proces identyfikacji tożsamości kulturowej migrantów. Krajobraz ważny dla historii kultury jest chroniony na równi

z krajobrazami charakterystycznymi dla regionów geograficzno- przyrodniczych w zintegrowanej z siecią przyrodniczą rozwiniętej sieci parków kulturowych i pomników historii.

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004 – 2013 ORAZ UZUPEŁNIENIE STRATEGII NA LATA 2004 – 2020

Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zostały zawarte w dokumencie o nazwie Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 (przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r.) oraz jego uszczegółowieniu „Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020” (przyjętym w 2005 r.). Są to rządowe dokumenty tworzące ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowoczesnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, w połączeniu z perspektywami kolejnych okresów programowania Unii Europejskiej.

Głównym celem strategii jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce. Dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury jest Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004-2013”. w programie zapisano następujące priorytety i działania:

Priorytet 1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe

Działania realizowane w ramach niniejszego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.

- Działanie 1.1. Budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno -finansowych w sferze ochrony zabytków;
- Działanie 1.2. Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne;
- Działanie 1.3. Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych.

Priorytet 2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego

- Działanie 2.1. Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego;
- Działanie 2.2. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wwozem, wywozem i przewozem przez granicę.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020, opracowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2005 r., zawiera ważny z punktu widzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Program Operacyjny „Dziedzictwo kulturowe”.

Priorytet I Programu dotyczy rewaloryzacji zabytków nieruchomych i ruchomych. Celami tego priorytetu są:

- poprawa stanu zachowania zabytków,
- zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym także liczby stanowisk archeologicznych),
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele inne niż kulturalne,
- zwiększenie roli zabytków i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji,
- zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowych i konfliktu zbrojnego.

5.2 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Obecnie obowiązująca Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko- Pomorskiego do 2020 roku - Plan modernizacji 2020+ została przyjęta uchwałą nr XLI/693/13 przez Sejmik Województwa Kujawsko - Pomorskiego dnia 21 października 2013 r. Misja rozwoju województwa zapisana w treści dokumentu brzmi: Kujawsko – pomorskie-człowiek, rodzina, społeczeństwo. Aby to osiągnąć strategia wyznacza priorytety i cele działań.

Dla gminy Dobrzyń nad Wisłą istotne są zapisy priorytetu Modernizacja przestrzeni miast i wsi, w ramach którego znajduje się cel Obszary wiejskie (których integralną częścią są także lokalne ośrodki rozwoju – małe miasta i wiejskie siedziby gmin) – o zróżnicowanym charakterze funkcjonalnym, cechujące się licznymi problemami gospodarczymi i często wymagające aktywizacji społeczno - gospodarczej. Głównym kierunkiem interwencji jest stymulowanie rozwoju społecznego (kluczowa rola usług publicznych szczególnie dla kształtowania właściwych postaw społecznych) oraz lokalnych rynków pracy. Ten poziom polityki terytorialnej w rejonach tradycyjnego rolnictwa ma decydujące znaczenie dla aktywizacji mieszkańców wiejskich, jest także odpowiedzialny za lokalne aspekty rozwoju społecznego i gospodarczego.

W ramach celu znajduje się cel strategiczny Tożsamość i dziedzictwo, związany ściśle z dziedzictwem kulturowym i historycznym regionu. w ramach celu zamierza się podjąć działania na rzecz opracowania i realizacji założeń polityki kulturalnej województwa (co pozwoli na pełną koordynację działalności wszystkich podmiotów funkcjonujących w kulturze) oraz edukacji kulturalnej społeczeństwa (zarówno w edukacji formalnej – na wszystkich poziomach kształcenia, jak i w edukacji nieformalnej). Są to zagadnienia realizujące także cele rozwoju społecznego – istotne dla szeroko rozumianego rozwoju społecznego. Nie wyklucza się, że polityka kulturalna zostanie w przyszłości objęta wojewódzkim programem rozwoju.

Dziedzictwo regionu, świadczące o tym jacy jesteśmy, wymaga zachowania (m.in. tradycyjnej kultury wiejskiej, ginących zawodów, cudów architektury, przyrody, powstających drobnych kolekcji, zbiorów muzealnych i skansenów), odpowiedniej ekspozycji, poprawy dostępności, a także prezentacji w atrakcyjnej dla różnych osób formie. Dopiero dzięki stworzeniu warunków do wzbudzania ciekawości posiadanymi dobrami, wartościami, oddziaływanie na wiele zmysłów, możliwe jest zrozumienie, budzi się właściwy szacunek, zainteresowanie, chęć pogłębiania wiedzy i czynne włączenie się w działania na rzecz zachowania i upowszechniania posiadanego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Wobec powyższego, niezbędna jest waloryzacja obiektów materialnych dziedzictwa kulturowego regionu oraz oszacowanie „wartości marketingowej” wojewódzkich zasobów przyrody i krajobrazu przyrodniczo-kulturowego, koniecznych także dla budowy marki województwa. Poza tym wspierane będą w szczególności przedsięwzięcia umożliwiające atrakcyjny, interaktywny, oryginalny, wielozmysłowy kontakt z dziedzictwem regionu.

Powyższe zapisy realizowane będą w ramach następujących kierunków działań:

1. Budowa tożsamości regionalnej województwa
2. Zachowanie oraz promocja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu
3. Wsparcie działań ratowniczych tradycyjnej kultury wiejskiej, ginących zawodów, cudów architektury, przyrody, powstających drobnych kolekcji, zbiorów muzealnych i skansenów, będących częścią środowiska kulturowego województwa
4. Rozwój oferty kulturalnej o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym
5. Promocja marki województwa

Należy jednak zwrócić uwagę, iż w świetle Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Dobrzyń nad Wisłą powyższe zapisy są bardzo ogólne i trudno doszukać się konkretnych odniesień do potrzeb gminy. Mimo to, cele przedstawione w niniejszym Programie są zgodne z kierunkami rozwoju województwa, co może przyczynić się do ich dokładniejszej realizacji.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa został przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego nr XI/135/03 z dnia 26 czerwca 2003 r. Cele i działania Planu zawarte są

w rozdziale V Polityka zagospodarowania przestrzennego województwa. w nim wyróżnić można zapisy dotyczące Gminy Dobrzyń nad Wisłą, występujące w celach operacyjnych:

3.1 Kierunki rozwoju sieci osadniczej:

Ochrona dziedzictwa kulturowego jednostek osadniczych województwa realizowana będzie przez następujące działania:

- rewaloryzację zabytkowych układów urbanistycznych o dużym znaczeniu kulturowym i historycznym,
- konserwację oraz szerokie turystyczne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego ruin zamków.

3.3 Kierunki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i kulturowego

Dla podniesienia konkurencyjności i atrakcyjności regionu konieczne jest podjęcie działań prowadzących do zachowania i pełnego wykorzystania turystycznych walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego poprzez:

- poprawę zagospodarowania istniejących szlaków turystycznych
- rozwój agroturystyki na bazie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych

Dodatkowo w rozdziale 5.2 Propozycje zadań ponadlokalnych realizujących cele publiczne w tabeli zadań jeszcze raz podkreślono konieczność rewaloryzacji historycznych układów urbanistycznych.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA LATA 2017-2020

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017- 2020 przyjęto uchwałą nr XXXI/518/17 przez Sejmik Województwa Kujawsko- Pomorskiego dnia 24 kwietnia 2017 r. Dokument przedstawia szereg celów i kierunków działania w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego na obszarze województwa kujawsko - pomorskiego. Zapisy te są w dużej mierze zgodne z kierunkami zawartymi w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami. w ramach celów do realizacji wyznaczono następujące działania:

Cel 1. Zachowanie dziedzictwa materialnego

1. Kierunek działań: Ochrona ustawowa

Działania:

- wspieranie starań o nadanie tytułu pomnika historii obiektom będącym w fazie wstępnej procedury: zespół spichlerzy w Grudziądzu, zespół uzdrowiskowy w Ciechocinku. Radzyń Chełmiński – zamek;
- wspieranie działań samorządów lokalnych zmierzających do nadania kolejnym obiektom statusu pomnika historii;
- wspieranie prac zmierzających do powoływania nowych parków kulturowych;
- wspieranie działań zmierzających do poszerzania listy obiektów. Wpisanych do rejestru zabytków, na przykład poprzez odpowiednie wymogi konkursowe;
- propagowanie i wspieranie prac przy aktualizacji i uzupełnianiu wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków.

2. Kierunek działań: Prace konserwatorskie i restauratorskie

Działania:

- kontynuacja współfinansowania prac konserwatorsko -restauratorskich. rewitalizacyjnych i ratunkowych przy obiektach nieruchomych i ruchomych, wpisanych do rejestru zabytków oraz doskonalenie zasad przyznawania dotacji;
- kontynuacja rozpoczętych prac remontowych, konserwatorskich i adaptacyjnych obiektów zabytkowych, będących własnością Samorządu Województwa;
- kontynuacja wsparcia nowych inicjatyw zmierzających do ochrony i popularyzacji dziedzictwa kulturowego oraz rozwój infrastruktury obiektów istniejących;

- wspomaganie działań rewaloryzacyjnych i rewitalizacyjnych zdegradowanych cennych obiektów i obszarów o znaczeniu historycznym;
- wspomaganie działań konserwatorsko -restauracyjnych przy zabytkowych układach urbanistycznych i ruralistycznych;

3. Kierunek działań: Edukacja

Działania:

- wspomaganie organizacji szkoleń i wykładów związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego;
- wspomaganie organizacji konkursów o charakterze edukacyjnym;
- nagradzanie działań przyczyniających się do zachowania bądź przywracania historycznych wartości zasobów dziedzictwa kulturowego województwa.

4. Kierunek działań: Ład przestrzenny

Działania:

- wspomaganie przedsięwzięć zmierzających do identyfikacji zachowanych najcenniejszych krajobrazów kulturowych województwa;
- wspomaganie przedsięwzięć zmierzających do zachowania i kształtowania ładu przestrzennego z utrzymaniem właściwej ekspozycji obiektów zabytkowych i dostosowywaniem nowej zabudowy do wartości historycznych miejsc.

5. Kierunek działań: Dokumentacja i popularyzacja

Działania:

- współfinansowanie prac badawczych i dokumentacyjnych obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków jako integralnej części procesów konserwatorskich, z uwzględnieniem faktu, iż działania na poziomie dokumentacyjnym poprzedzają proces prac konserwatorskich i budowlanych, stanowiąc niejednokrotnie poważne obciążenie finansowe dla beneficjenta. w przypadku badań archeologicznych dokumentacja stanowi jedyną formę ochrony stanowisk, które po eksploracji przestają istnieć fizycznie. Na szczególną uwagę zasługiwać powinny:
- badania architektoniczne,
- badania na obecność polichromii,
- dokumentacja rysunkowo-pomiarowa,
- opracowania monograficzne i studialne,
- projekty architektoniczne związane z adaptacją obiektów i obszarów zabytkowych,
- dokumentowanie działalności antropogennej w oparciu o badania archeologiczne.

Cel 2. Zachowanie dziedzictwa niematerialnego

1. Kierunek działań. Ochrona

Działania:

- wspieranie działań zmierzających do ochrony niematerialnego dziedzictwa kultury województwa.

2. Kierunek działań: Edukacja

Działania:

- wspieranie działań edukacyjnych w zakresie znaczenia, wartości i ochrony niematerialnego dziedzictwa kultury województwa;
- wspomaganie działań w obszarze digitalizacji najcenniejszych zasobów folkloru słownego i ich udostępniania;
- wspieranie konkursów związanych z kulturą niematerialna regionu

3. Kierunek działań: Zachowanie

Działania:

- aktywizacja środowisk lokalnych poprzez przywracanie dawnych praktyk tanecznych i muzycznych;
- wspieranie i upowszechnianie „ginących zawodów”.

4. Kierunek działań: Dokumentacja i badania

Działania:

- wspieranie badań i tworzenie dokumentacji dotyczącej zjawisk z zakresu dziedzictwa niematerialnego, w szczególności tradycyjnych zwyczajów ludowych, regionalnej muzyki i tańca oraz folkloru słownego.

Cel 3. Kultywowanie tradycji regionalnych

1. Kierunek działań: Rekonstrukcja, konserwacja i zabezpieczanie

Działania:

- wspomaganie działań z zakresu rekonstrukcji, konserwacji i zabezpieczenia zabytkowych strojów i rekwizytów, służących do kultywowania zwyczajów ludowych na terenie województwa.

2. Kierunek działań: Dokumentacja

Działania:

- wspieranie przedsięwzięć zmierzających do dokumentowania zjawisk i zwyczajów ludowych, ze względu na ich wyjątkową wartość dla budowania tożsamości regionalnej oraz unikatowość w skali ogólnopolskiej.

3. Kierunek działań: Edukacja i popularyzacja

Działania:

- wspomaganie organizacji konkursów dotyczących tradycji w celu jej popularyzacji;
- wspomaganie realizacji zajęć edukacyjnych prowadzonych w gwarze lokalnej w wybranych przedszkolach i szkołach na terenie województwa;
- wspieranie przedsięwzięć mających na celu tworzenie skansenów;
- wspomaganie tworzenia digitalizacji najcenniejszych zasobów folkloru słownego i ich udostępniania;
- aktywizacja środowisk poprzez organizowanie warsztatów nauki rękodzieła, budownictwa instrumentów czy nauki gry na instrumentach tradycyjnych;
- wspieranie zajęć z twórcami i rzemieślnikami, dotyczących przekazywania ich umiejętności.

4. Kierunek działań: Pielęgnacja tradycji

Działania:

- propagowanie idei organizacji konkursów architektonicznych na obiekty nowe, wprowadzane w tkankę historyczną lub projekty adaptacji obiektów zabytkowych;
- wspieranie i promocja twórczości ludowej;
- wspomaganie działań zmierzających do realizacji projektów ukierunkowanych na promocję tradycji lokalnych.

Cel 4. Wzrost świadomości społecznej dla ochrony dziedzictwa kulturowego

Kierunek działań: Popularyzacja wiedzy o znaczeniu i konieczności ochrony

Działania:

- wspieranie organizacji konkursów dla dzieci i młodzieży z zakresu ochrony dóbr kultury;
- wspieranie w oparciu o istniejące mechanizmy (m.in stypendia, granty, otwarte, konkurs ofert w ramach pożytku publicznego) działań popularyzatorskich, edukacyjnych i naukowych związanych z opieką i ochroną dziedzictwa kulturowego, takie jak:
 - a) opracowania syntetyczne i monograficzne dotyczących dziedzictwa kulturowego województwa w jego wymiarze materialnym i niematerialnym,

- b) przewodniki, vademeca, informatory,
- c) materiały informacyjne i promocyjne związane z obiektami objętymi ochroną prawną. Wspieranie w ramach istniejących regulacji prawnych wydawnictw związanych z dziedzictwem kulturowym (wydawnictwa książkowe, audiobooki, materiały filmowe i inne) ze zbiorów własnych instytucji z terenu województwa.
- wspieranie działań podnoszących świadomość społeczną w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym. w tym:
- a) szkoleń, prelekcji, spotkań, publikacji propagujących idee parków kulturowych,
- b) szkoleń, prelekcji, spotkań, publikacji propagujących pozytywne wzorce i rozwiązania z dziedziny ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym z obszaru kraju i Europy, celem promocji dobrych praktyk w tym zakresie,
- wspieranie działań służących propagowaniu dziedzictwa kulturowego regionu poprzez środki przekazu elektronicznego i massmedia, w tym:
- a) rozwój stron internetowych, związanych z problematyką dziedzictwa kulturowego regionu, administrowanych przez Samorząd Województwa,
- b) digitalizację i upowszechnianie poprzez sieć www materialnych i niematerialnych zasobów kulturowych regionu,
- c) tworzenie materiałów multimedialnych, filmowych i radiowych.

Cel 5. Wzrost konkurencyjności regionu

1. Kierunek działań: Ochrona

Działania:

- generowanie współpracy różnych podmiotów dla tworzenia kompleksowych opracowań ochrony i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego, możliwych do adaptacji w działaniach turystycznych i popularyzatorskich.

2. Kierunek działań: Promocja

Działania:

- kontynuacja działań Samorządu Województwa w zakresie imprez i wydarzeń promujących dziedzictwo kulturowe regionu;
 - udział w targach turystycznych krajowych i zagranicznych;
 - wspomaganie przedsięwzięć promujących najcenniejsze dla województwa obiekty o wartościach kulturowych, istniejące szlaki kulturowe czy markowe produkty turystyczne związane z dziedzictwem kulturowym;
 - współpraca przy tworzeniu publikacji promujących dziedzictwo kulturowe województwa;
 - wspieranie mechanizmów umożliwiających działania związane z promocją lokalnego dziedzictwa kulturowego poprzez wydarzenia i imprezy kulturalne, formy widowiskowe i rekonstrukcyjne. Wśród nich:
- a) zakup lub wytwarzanie strojów, eksponatów, rekwizytów dla potrzeb grup kultywujących miejscowe tradycje, sztukę, obrzędowość, zwyczaje lub rekonstruujących wydarzenia historyczne związane z regionem,
- b) tworzenie infrastruktury czasowej lub trwałej dla potrzeb wydarzeń i imprez kulturalnych,
- c) zakup lub wytwarzanie niezbędnych rekwizytów, narzędzi, eksponatów związanych z utrzymaniem, kultywowaniem bądź wskrzeszaniem tradycyjnych zawodów i rzemiosł.

- popularyzacja obiektów o statusie pomnika historii;
- popularyzacja powołanych parków kulturowych.

3. Kierunek działań Edukacja

Działania:

- wsparcie przy organizacji prelekcji, spotkań, publikacji związanych z ukazaniem możliwości rozwoju małego biznesu, wraz z rozwojem infrastruktury, w powiązaniu z obszarami o walorach kulturowych; miejsca noclegowe, mała gastronomia, wypożyczalnie sprzętu turystycznego, usługi przewodników itp.;
- upowszechnianie informacji na temat dostępnych stypendiów, grantów i innych form wsparcia działań poza konserwatorskich, związanych z opieką, ochroną, edukacją i popularyzacją dziedzictwa kulturowego regionu.

4. Kierunek działań: Zagospodarowanie

Działania:

- wspieranie rozwoju turystyki bazującej na kulturowym dziedzictwie regionu;
- wspomaganie tworzenia tras turystycznych i produktów turystycznych w oparciu o zasoby dziedzictwa, łączących elementy materialne i niematerialne;
- wspomaganie działań w zakresie kompleksowego zagospodarowania istniejących szlaków kulturowych, zarówno tych o znaczeniu międzynarodowym, jak i regionalnym;
- wspieranie i kształtowanie rozwoju turystyki kulturowej o charakterze religijnym, sentymentalnym czy tematycznym;
- wykorzystanie tożsamości kulturowej regionu jako czynnika marketingowego.

Program wojewódzki prezentuje również potencjalne źródła finansowania prac remontowo - konserwatorskich przy zabytkach oraz innych działań związanych z rewitalizacją obiektów zabytkowych oraz zespołów urbanistycznych i ruralistycznych.

5.3 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE POWIATU

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU LIPNOWSKIEGO

Na rok 2020 powiat lipnowski nie posiada opracowanego Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami.

5.4 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE GMINY

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY DOBRZYŃ NAD WISŁĄ

Zapisy studium w wyczerpujący sposób przedstawiają tematykę ochrony konserwatorskiej obiektów zabytkowych. Poruszana jest ona w następujących rozdziałach dokumentu:

Rozdział 5.3. Obszary, obiekty i zasady ochrony krajobrazu kulturowego.

Studium zwraca uwagę, iż rozwijające się od lat osadnictwo na obszarze Miasta i Gminy spowodowało głębokie zmiany w pierwotnym krajobrazie. Przede wszystkim rozwój osadnictwa wiejskiego przekształcił pierwotne środowisko nadając mu wyraźne cechy antropogeniczne. Istniejące elementy przyrodnicze, pola uprawne, tereny zabudowane oraz towarzysząca im infrastruktura komunikacyjna tworzą charakterystyczny krajobraz kulturowy. Dominuje on na większości obszaru Miasta i Gminy. Wyjątek stanowi dolina rzeki Wisły ze Zbiornikiem Włocławskim oraz jeziora z terenami otaczającymi, tworzące przyrodniczą dominantę krajobrazową.

Ochrona krajobrazu kulturowego podlega zasadom ochrony na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w których określone są zasady ochrony terenów wartościowych krajobrazowo. w związku z powyższym w studium wskazane są tereny do opracowania miejscowych planów, dla których wymagane jest sformułowanie powyższych zasad. Tereny te wymienione są w rozdziale „obszary, dla których zamierza się sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego ze względu na uwarunkowania lokalne”.

Rozdział 6.1. Zasady ochrony obiektów, stref i stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków (wymienionych w tabeli 25) .

Zasady ochrony obiektów i stref

Obowiązuje:

- trwale zachowanie historycznej formy architektonicznej i substancji budowlanej obiektu wpisanego do rejestru,
- utrzymanie (ewentualnie rewaloryzacja) otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem,
- opracowanie rozwiązań inwestycyjnych na podstawie zaleceń konserwatorskich, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi (art. 36 ust. 1 pkt. 1-6, pkt. 8-11 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami),
- ochrona konserwatorska stref ochrony ekspozycji zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków wyznaczonych na rysunku studium. w obrębie do w/w strefy o szczególnej wartości otwartego krajobrazu kulturowego, obowiązuje zakaz wznoszenia wysokich obiektów kubaturowych i przysłon zieleni wysokiej.

Zasady ochrony stanowisk archeologicznych

Obowiązuje:

- zakaz wszelkiej działalności związanej z pracami ziemnymi, poza badaniami archeologicznymi oraz pracami zabezpieczającymi tych stanowisk,
- zachowanie istniejącego układu topograficznego,
- pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na wszelkie działania w obrębie tych stanowisk, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi (art. 36 ust. 1 pkt. 5, ust. 4 i 6 Ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Rozdział 6.2. Kierunki kształtowania polityki przestrzennej w zakresie dziedzictwa kulturowego

1. Zasady ochrony i zagospodarowania zewidencjonowanych historycznych układów przestrzennych – strefa ochrony konserwatorskiej założenia urbanistycznego miasta Dobrzyń nad Wisłą wraz ze strefą ochrony ekspozycji

Obowiązuje:

- trwale zachowanie i rewaloryzacja historycznego układu przestrzennego we wszystkich jego elementach,
- usunięcie lub przebudowa obiektów kolidujących z historycznym układem i lokalną architekturą,
- dostosowanie nowych obiektów do historycznej kompozycji przestrzennej i historycznej architektury,
- opracowanie rozwiązań inwestycyjnych na podstawie zaleceń konserwatorskich, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków,
- ochrona konserwatorska strefy ochrony ekspozycji założenia urbanistycznego wyznaczonej na rysunku studium. w obrębie w/w strefy o szczególnej wartości otwartego krajobrazu kulturowego, obowiązuje zakaz wznoszenia wysokich obiektów kubaturowych i przysłon zieleni wysokiej.

2. Zasady ochrony i utrzymania zewidencjonowanych zabytków architektury i budownictwa o lokalnych walorach zabytkowych – obiekty figurujące w gminnej ewidencji zabytków / wojewódzkiej ewidencji zabytków (wymienionych w tabeli nr 26).

Obowiązuje:

- utrzymanie historycznej formy architektonicznej obiektu (gabaryty, forma dachu i rodzaj pokrycia, kompozycja i wystrój elewacji, forma stolarki okiennej i drzwiowej),
- zapewnienie zachowania walorów funkcjonalnych i użytkowych obiektu,
- zagospodarowanie na nowe funkcje przy utrzymaniu walorów zabytkowych,
- opracowanie dokumentacji konserwatorskiej obiektu w przypadku jego rozbiórki,
- współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.

3. Zasady ochrony stanowisk archeologicznych – strefa ochrony konserwatorskiej zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych (wymienionych w tabeli nr 27 i 27a)

Obowiązuje:

- w przypadku prowadzenia inwestycji w obrębie tych stanowisk archeologicznych istnieje konieczność zapewnienia inwestorskiego nadzoru archeologicznego lub wyprzedzających badań wykopaliskowych, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków,
- ww. nadzór i badania wymagają uprzedniego uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków w formie decyzji administracyjnej, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków,
- w przypadku odkrycia na terenie objętym sporządzeniem niniejszego planu, w trakcie prac ziemnych nieujawnionych reliktyw kultury materialnej, należy wstrzymać prace, a teren winien być udostępniony do inwestorskich badań archeologicznych, zgodnie z odpowiednimi przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków,
- ochronę stanowisk archeologicznych wymienionych w tabeli 27 i 27a, przedstawionych na mapie studium, w obrębie których dla wszelkiej działalności inwestycyjnej muszą być ustalone warunki ochrony konserwatorskiej, a wszelkie prace ziemne prowadzone mogą być jedynie pod nadzorem archeologicznym; w razie stwierdzenia reliktyw kultury materialnej teren powinien być udostępniony do inwestorskich badań archeologicznych.

Rozdział 6.3. Obszary, obiekty i zasady ochrony dóbr kultury współczesnej.

Ochrona dóbr kultury współczesnej jako element krajobrazu kulturowego podlega zasadom ochrony na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w których określone są zasady ochrony budynków, zespołów budynków, terenów wartościowych krajobrazowo. w związku z powyższym w studium wskazane są tereny do opracowania miejscowych planów, dla których wymagane jest sformułowanie powyższych zasad. Tereny te wymienione są w rozdziale „obszary, dla których zamierza się sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego ze względu na uwarunkowania lokalne”.

Ustalenie ochrony dla tych części Miasta i Gminy powinno dotyczyć głównie sposobu rozplanowania nowej zabudowy w nawiązaniu do istniejących, wartościowych układów urbanistycznych oraz zasad i standardów kształtowania zabudowy w harmonii charakterem i stylistyką architektoniczną obiektów.

Zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględnia się ochronę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru, zabytków znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych.

Ponadto w studium uwzględnia się strefy ochrony konserwatorskiej dla obszarów, na których obowiązują zakazy i nakazy mające na celu ochronę znajdujących się w tym obszarze zabytków, a które szczegółowo określone są ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ochrona dóbr kultury współczesnej jako element krajobrazu kulturowego podlega zasadom ochrony na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

6. ZASOBY DZIEDZICTWA i KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY

6.1 CHARAKTERYSTYKA GMINY DOBRZYŃ NAD WISŁĄ

Miasto i Gmina Dobrzyń nad Wisłą położona jest w środkowo – wschodniej części województwa kujawsko – pomorskiego. Pod względem administracyjnym należy do powiatu ziemskiego lipnowskiego. Jest ona jedną z 34 gmin miejsko -wielkich na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i jedną z dwóch na terenie powiatu lipnowskiego.

Gmina zajmuje powierzchnię 115,4 km², z czego 5,5 km² zajmuje miasto, pozostałe 109,9 km² to obszary wiejskie. Pod względem administracyjnym wydzielono tu 24 jednostki sołeckich oraz 30 miejscowości.

Położenie Gminy Dobrzyń nad Wisłą na tle powiatu lipnowskiego

Gmina położona jest na środkowo – wschodnim krańcu województwa kujawsko-pomorskiego stąd ze wschodu graniczy z gminą Brudzeń Duży należącą do województwa mazowieckiego (powiat płocki). Ponadto Gmina graniczy:

- z północnego-wschodu z gminą Tłuchowo,
- z północnego-zachodu z gminą Wielgie,
- z zachodu z gminą Fabianki,
- od południa, poprzez Zbiornik Włocławski, z gminą Włocławek,
- niewielki fragment południowo-zachodniej granicy przylega do terenów miasta Włocławek.

Gminę i Miasto Dobrzyń nad Wisłą według danych na rok 2020 zamieszkuje **7620**osoby, z czego w samym mieście **2110** osób (co stanowi niecałe 28%), pozostałe **5510**osób przypada na tereny wiejskie. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 69 osób/km², z czego na terenie miasta gęstość zaludnienia wynosi około 420 osób/km², a na terenach wiejskich ponad 50 osób/km².

Przez teren Gminy przebiegają trzy drogi publiczne kategorii wojewódzkiej: 541 Sierpc-Tłuchowo-Dobrzyń (klasy z – zbiorcza), 558 Lipno-Dyblin (klasy z – zbiorcza), 562 Szpetal Górny-Płock (klasy G – główna). Charakterystyczne jest jej położenie nad stanowiącym fragment wiślańskiej drogi wodnej Zbiornikiem Włocławskim, największym pod względem powierzchni i drugim, co do objętości sztucznym zbiornikiem w Polsce.

Pod względem fizyczno-geograficznym Gmina położona jest w obrębie Mezoregionu Pojezierze Dobrzyńskie, będącego częścią makroregionu Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie (J. Kondracki). Południowy niewielki fragment Gminy obejmuje Mezoregion Kotlina Płocka, będąca częścią makroregionu Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej (J. Kondracki, J. Ostrowski). Pod względem geomorfologicznym obszar Gminy w znacznej części położony jest na wysoczyźnie morenowej ukształtowanej w wyniku zlodowacenia Wisły i zbudowanej głównie z utworów gliniastych.

Na terenie Gminy występują rzeki: Kamieniczka (w obrębach: Kamienica, Michałowo, Lenie Wielkie, Mokowo, Płomiany), Wierzniczka (w obrębach: Bachorzewo, Zbyszewo, Stróżewo, Wierznica, Płomiany, Mokowo, Kochoń, Mokówko), Zjawianka (w obrębach: Głowczyn, Wierznica, Dyblin), Bętlewianka (w obrębach: Krępa, Krojczyn, Szpiegowo, Kisielewo), Święty Strumień (w obrębach: Krojczyn, Krępa) oraz jeziora: Chalińskie (w obrębie Mokowo i Chalin) oraz Lenie Wielkie (w obrębie Lenie Wielkie).

Na terenie Gminy brak jest obszarów objętych ochroną, nie utworzono tu parku krajobrazowego, obszaru chronionego krajobrazu, rezerwatu przyrody. Znajduje się tu jeden pomnik przyrody. Jest to dąb szypułkowy, znajdujący się w miejscowości Krojczyn, którego obwód wynosi 415 cm a wysokość 31 m. Cenne ze względów przyrodniczych są również: aleja lipowa w Szpiegowie, starodrzew w otoczeniu kościoła w Grochowalsku i Mokowie oraz przy klasztorze w Dobrzyniu nad Wisłą. Na prawną ochronę ze względów na wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze zasługuje strefa krawędziowa wysoczyzny morenowej wraz z terenami w obrębie dna doliny Wisły oraz pasem wysoczyzny w sąsiedztwie krawędzi.

Najważniejszymi elementami środowiska przyrodniczego decydującymi o potencjale wypoczynkowym Gminy są: szata roślinna, sieć wodna i rzeźba terenu. Obszar Gminy Dobrzyń nad Wisłą jest bardzo urozmaicony ze względu na występowanie powyższych walorów. Są to przede wszystkim walory środowiska przyrodniczego i walory kulturowe, dostępne na terenie Gminy i odznaczające się atrakcyjnością. Atrakcyjność kulturowa Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą wiąże się zarówno z bogatą historią tego obszaru, jak i z połączenia relikwów architektury z interesującym krajobrazem.

Duże znaczenie dla rozwoju turystyki stanowi rzeka Wisła (Zbiornik Włocławski) oraz rzeźba terenu w szczególności w pasie nadbrzeżnym zalewu, a także jeziora i ciekłki położone na terenie Gminy. Gmina posiada możliwość tworzenia różnego rodzaju produktów turystycznych w oparciu o te elementy środowiska przyrodniczego, jednak mogą one być w pełni wykorzystane tylko w powiązaniu z odpowiednim zagospodarowaniem turystycznym. Ważne będzie w tym kontekście odpowiednie oznakowanie obiektów dziedzictwa kulturowego oraz przystosowanie ich otoczenia do zwiększonego ruchu turystycznego.

6.2 RYS HISTORYCZNY GMINY DOBRZYŃ NAD WISŁĄ

Gmina Dobrzyń nad Wisłą położona jest w obrębie historycznego regionu Ziemi Dobrzyńskiej zajmującej międzyrzecze Wisły, Drwęcy i Skrwy, pomiędzy Mazowszem i Ziemią Chełmińską od wschodu i Kujawami od zachodu. Stolicą ziemi był Dobrzyń nad Wisłą, od którego ziemia wzięła nazwę. Kasztelan był pierwszym rodzajem urzędnika. Ziemia Dobrzyńska na trwałe znalazła się w obrębie Państwa Polskiego prawdopodobnie w 2 poł. X w., wchodząc w skład prowincji mazowieckiej. w XI wieku w jej obrębie występowało kilka grodów, w tym wymieniony w tzw. fałszyfikacie mogileńskim z 1065 r. gród w Dobrzyniu.

Panorama Góry Zamkowej wg rysunku Jana Olszewskiego z 1904 roku

Po podziale dzielnicowym obszar obecnej Gminy wraz z całym terytorium Ziemi Dobrzyńskiej, Mazowszem, Kujawami i Ziemią Chełmińską znalazł się w obrębie dzielnicy mazowieckiej Bolesława Kędzierzawego, przejętej następnie przez jego syna Leszka, a po jego śmierci kolejno przez Kazimierza Sprawiedliwego i Konrada Mazowieckiego. w drugiej poł. XII i na przełomie XII/XIII w. Ziemia Dobrzyńska podlegała licznym najazdom Prusów, zajmujących wówczas Ziemię Chełmińską. Prawdopodobnie ok. 1228 r. Konrad Mazowiecki osadził w Dobrzyniu zakon rycerski tzw. Dobrzyńców (Braci Dobrzyńskich), który następnie połączył się z Krzyżakami. Krzyżakom lub Dobrzyńcom przypisuje się lokowanie w Dobrzyniu miasta, o czym może świadczyć określenie Dobrzynia w zapisach z 1235 r. jako „civitas”. w 1248 r. Ziemia Dobrzyńska została włączona do dzielnicy kujawskiej. Sytuacja taka trwała do 1288 r., kiedy wyodrębnione zostało samodzielne księstwo dobrzyńskie. w XIII w. Ziemia Dobrzyńska podzielona była na kasztelanie: słońską, kikolską, dobrzyńską i rypińską. Kasztelania dobrzyńska obejmowała centralną i południowo-wschodnią część międzyrzecza. w drugiej ćwierci XIV wieku zmalało znaczenie Dobrzynia na rzecz Bobrownik z zamkiem, w którym przechowywano księgi sądowe (tzw. bobrownickie). Zamek w Bobrownikach był budowany pierwotnie przez Krzyżaków a następnie przez księcia Władysława syna Siemowita. Od połowy XIV w. stanowił on siedzibę kolejnych właścicieli i zarządców Ziemi Dobrzyńskiej.

Stara fotografia rynku w Dobrzyniu nad Wisłą z początku XX wieku

W latach 1329-1343 Ziemia Dobrzyńska ponownie znajdowała się w rękach krzyżackich. Nadanie w lenno w 1379 r. Ziemi Dobrzyńskiej Władysławowi Polczykowi doprowadziło w konsekwencji do zastawienia jej Krzyżakom w 1392 r. za sumę 50 000 florenów. Wykupienie jej przez Polskę nastąpiło dopiero w 1404 r. Jednak już w latach 1409 – 1411 stała się ona miejscem tzw. „wielkiej wojny” polsko - krzyżackiej. w tym okresie, w 1409 r. Krzyżacy spalili drewniany zamek w Dobrzyniu. Do Polski Ziemia Dobrzyńska powróciła dopiero po bitwie grunwaldzkiej.

W wieku XV i w następnych stuleciach Ziemia Dobrzyńska stanowiła wyodrębnioną jednostkę administracyjną równorzędną województwu obejmującą trzy powiaty sądowe: dobrzyński, lipnowski i rypiński. w zakresie administracji kościelnej obszar Gminy Dobrzyń nad Wisłą należał do dekanatu dobrzyńskiego, archidiakonatu dobrzyńskiego diecezji płockiej, z trzema parafiami: Dobrzyniu, Mokowie i Grochowalsku.

Pierwszy kościół na terenie obecnej Gminy wystawiony był w Dobrzyniu (wzmiankowany w 1228 r.), drugi związany bezpośrednio z klasztorem Franciszkanów osiadłych tu w 1297 r. powstał na przełomie XIV/XV w., kościół w Mokowie powstał w 2 poł. XIII w., natomiast brak informacji o pierwszym kościele w Grochowalsku poza wzmiankowaniem parafii w 1506 r. Spośród innych wyznań na terenie obecnej Gminy Dobrzyń nad Wisłą na uwagę zasługują jedynie Żydzi, którzy w 1557 r. otrzymali od starosty grunt w Dobrzyniu na cmentarz. w 1765 r. na terenie Ziemi Dobrzyńskiej istniały cztery gminy

żydowskie (kahały): w Dobrzyniu, Kikole, Radzikach Wielkich i Lipnie. Natomiast jeszcze przed potopem szwedzkim w Dobrzyniu istniała „kolonia szkocka”.

Wiek XV do poł. XVI to okres gospodarczego rozwoju miasta Dobrzynia. w 1519 r. król Zygmunt Stary odnowił prawa miejskie Dobrzynia na prawie chełmińskim, poparte następnie przywilejami królewskimi (m.in. z lat 1580, 1587, 1649). Na mocy przywileju z 1519 r. w mieście odbywały się trzy jarmarki roczne i targi tygodniowe we wtorki. Słabo natomiast Dobrzyń wykorzystywał swe nadwiślańskie położenie. w rejestrach komory celnej wrocławskiej z lat 1537 – 1576 wymienionych jest jedynie czterech mieszczan dobrzyńskich, którzy zajmowali się sławem zboża do Gdańska.

Przerwanie rozwoju miasta i jego ruinę spowodowała wojna polsko -szwedzka (1626 – 1629). w 1661 r. Dobrzyń stracił prawa miejskie. w wymienionym roku istniały tu tylko 43 domy, w tym 7 wójtostwa i 6 klasztoru franciszkańskiego. Wyludnione miasto stało się ośrodkiem rolniczym. w XVII w. Dobrzyń nad Wisłą i Nieszawa były największymi miastami na Ziemi Dobrzyńskiej. w latach 1793/1794 w Dobrzyniu było 114 rzemieślników i 27 kupców i kramarzy.

Po II rozbiórce Polski Ziemia Dobrzyńska znalazła się w obrębie Prus Południowych. w 1789 r. Ignacy Działyński dokonał ponownej lokacji Dobrzynia zamieniając urząd wójtowski na burmistrzowski. w latach 1807-1815 omawiany obszar należał do Księstwa Warszawskiego a po Kongresie Wiedeńskim został włączony do Królestwa Polskiego.

Po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. Ziemia Dobrzyńska znalazła się w obrębie województwa warszawskiego. w wyniku przeprowadzonej wówczas reformy administracyjnej Dobrzyń nad Wisłą mianowany został gminą miejską w powiecie lipnowskim. w następnej kolejności ziemie te znalazły się w obrębie województwa poznańskiego, od 1945 r. województwa bydgoskiego, od 1975 r. w obrębie województwa wrocławskiego, a od 1999 r. w granicach województwa kujawsko-pomorskiego.

6.3 ZABYTKI NIERUCHOME

Na terenie Gminy Dobrzyń nad Wisłą znajduje się wiele przykładów architektury sakralnej oraz pałacowej, które są cennymi, ciekawymi i wartymi poznania obiektami. Szczególną uwagę warto zwrócić na większość kościołów, ze względu na ich oryginalny styl architektoniczny, historię oraz zabytkowe wyposażenie, jak i również na założenia parkowo-pałacowe w Dyblinie czy Płomianach. Teren Gminy jest bogaty w znaleziska archeologiczne. Do najbardziej znaczących zabytków z terenu Gminy Dobrzyń nad Wisłą można zaliczyć takie obiekty jak:

Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP w Dobrzyniu nad Wisłą

Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP w Dobrzyniu nad Wisłą został wzniesiony w latach 1279-1316. Budynek posiada trójboczne, zamknięte prezbiterium, nawę prostokątną z kaplicą. Wnętrze kościoła jest utrzymane w stylu barokowym, fasada zachodnia zaś w neoromańskim. Wyposażenie świątyni przywiezione zostało z Zakroczymia, z kościoła św. Wawrzyńca. w kaplicy bocznej znajduje się ołtarz z obrazem św. Walentego z nieistniejącego już kościoła przy ulicy Płockiej. w kościele pofranciszkańskim znajduje się tablica upamiętniająca 500-lecie obrony Zamku Dobrzyńskiego przed Krzyżakami. Bogatą historię mają też organy, wyprodukowane w fabryce Dominika Biernackiego w Dobrzyniu nad Wisłą.

Wnętrze kościoła w Dobrzyniu nad Wisłą

Kościół parafialny p.w. św. Marii Magdaleny w Mokowie

Kościół parafialny p.w. św. Marii Magdaleny w Mokowie wybudowany został w 1938 roku. w kościele znajduje się piękny obraz Matki Boskiej Nieustającej Pomocy, tu zwanej Matką Boską Mokowską Łaskami Słyszącą. Koronowany przez papieża Leona XIII, posiada regencyjne sukienki z XVIII wieku oraz liczne wotywa. w tle znajduje się wypisany minuskułą renesansową tekst "Bogurodzicy". Świątynia posiada charakterystyczną ambonę w postaci łodzi, przepiękne witraże oraz drewniane zdobienia nawy głównej z herbem Ziemi Dobrzyńskiej - wizerunkiem króla Władysława Łokietka.

Kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Św. w Grochowalsku

Kościół w Grochowalsku zbudowany w 1784 roku. Do roku 1875 stał w miejscu, gdzie obecnie zlokalizowany jest cmentarz. Został przesunięty w centralne miejsce wsi, w którym obecnie się znajduje. Kościół jest drewniany o konstrukcji zrębowej, wzniesiony z bali modrzewiowych. Ołtarz główny zdobią zabytkowe obrazy, między innymi malowidło przedstawiające św. Jana Nepomucena (XVIII w.), malowana na desce Koronacja Matki Bożej (XVIII w.), a także Ucieczka z Egiptu (XIX w.).

Góra Zamkowa w Dobrzyniu nad Wisłą

Góra Zamkowa to wczesnośredniowieczne grodzisko wznoszące się na wysokości 96 m n.p.m. z jej szczytu rozciąga się przepiękny widok na Zalew Włocławski, który w tym miejscu osiąga swoją największą szerokość (3 km) oraz na całą okolicę. Znajdował się tu zamek kasztelana dobrzyńskiego, a wcześniej siedziba Braci Dobrzyńskich. o ile na Górze Zamkowej nigdy nie zbudowano w pełni murowanej warowni obronnej, o tyle o znaczeniu tej fortecy świadczyły liczne zapisy o toczących się

o nią walkach. Ostatecznie zamek został zniszczony przez Krzyżaków w 1409 roku, a o jej bogatej historii świadczy postawiony tu metalowy krzyż.

Dwór w Dyblinie

Dwór w Dyblinie został zbudowany w pierwszej połowie XIX wieku w stylu późno klasycystycznym. Położony jest w centralnym punkcie założenia dworsko-parkowego, które zajmuje powierzchnię 11 ha. Klasycystyczna forma zachowała się w postaci reprezentacyjnej fasady północnej z czterema kolumnami jońskimi z trójkątnym frontonem. Kolumnada frontonu sytuowana jest na osi, którą stanowi wydłużona aleja dojazdowa w zwartym szpalerze drzew.

Elewacja frontowa dworu w Dyblinie

Dwór w Płomianach

Miejscowość Płomiany leży 4 km na północ od Dobrzyń nad Wisłą. Znajduje się tu dwór z XIX wieku, murowany z cegły w stylu klasycystycznym z frontem zwróconym ku zachodowi. Wraz z dworem powstał też park o bogatym drzewostanie liściastym i iglastym. w otoczeniu dworu istniały zabudowania folwarczne: czworaki, obory, stajnie, chlewnie, kuźnia, suszarnie i spichlerz. w chwili obecnej oprócz głównego budynku dworu przetrwały jedynie czworaki oraz spichlerz.

Kapliczki Ziemi Dobrzyńskiej

Nieodłącznym elementem krajobrazu Gminy Dobrzyń nad Wisłą, jak i całej Ziemi Dobrzyńskiej są przydrożne kapliczki. Tradycje wznoszenia kapliczek i krzyży przydrożnych w Polsce sięgają średniowiecza, a od XVII wieku, pod wpływem kontrreformacji, ich wznoszenie stało się powszechne. Zaliczane są do obiektów małej architektury, ale dzieje ziem polskich sprawiły, że stały się one nie tylko miejscami kultu, ale również emblematami polskości. Na terenie Gminy Dobrzyń nad Wisłą zlokalizowano ich ponad 70, o różnych formach architektonicznych, począwszy od zwykłych krzyży, a kończąc na bogato zdobionych figurkach i kapliczkach. w procesie odnawiania tych obiektów aktywnie biorą udział mieszkańcy, stąd większość z nich jest zachowana w bardzo dobrym stanie, a teren z nimi sąsiadujący jest zazwyczaj zadbane.

Figura Matki Boskiej w Leniach Wielkich

Na obszarze Gminy znajdują się tereny zieleni urządzonej w postaci parków podworskich w miejscowościach: Bachorzewo, Chalin, Dyblin, Grochowalsk, Kamienica, Kisielewo, Krojczyn, Lenie Wielkie i Płomiany. Parki w Bachorzewie, Chalinie, Dyblinie, Grochowalsku, Krojczynie, Leniach Wielkich są wpisane do rejestru zabytków i podlegają ochronie prawnej na mocy przepisów o ochronie dóbr kultury. Ponadto ochronie podlegają ciągi szpalerowe drzew wzdłuż dróg.

Wykaz obiektów wpisanych do Rejestru Zabytków z terenu Gminy Dobrzyń nad Wisłą:

Bachorzewo

- zespół parkowo-dworski, 2 poł. XIX, nr rej.: 1496/A z 12.05.1987
- dwór, 1866-68, nr rej.: 1496/A z 14.08.1984

Chalin

- zespół dworski, nr rej.: A/1249 z 11.05.1987:
- park dworski, 1 poł. XIX
- rządówka, pocz. XIX (wraz z terenem w granicach wyznaczonych w dokumentacji parkowej, stanowiącej integralną część decyzji)

Dobrzyń nad Wisłą

- kościół klasztorny franciszkanów, ob. par. pw. Wniebowzięcia NMP, XV, nr rej.: A/440 z 17.02.1981
- cmentarz rzym.-kat. par., 1 poł. XIX, nr rej.: A/670 z 20.09.1994:
- kaplica, 2 poł. XIX
- ogrodzenie z bramą, 2 poł. XIX

Dyblin

- zespół dworski, 1 poł. XIX, nr rej.: A/1489 z 11.05.1987:
- dwór, 1825, 1967
- park, 1 poł. XIX

- spichlerz, pocz. XIX
- czworak, pocz. XIX

Grochowalsk

- kościół par. pw. Świętego Krzyża, drewn., 1784, nr rej.: A/433 z 15.11.1982
- zespół dworski, k. XIX, nr rej.: A/1491 z 11.05.1987:
- dwór
- park
- gorzelnia, 1911-1922

Kamienica

- park dworski, 2 poł. XVIII, nr rej.: A/1305 z 11.05.1987

Krojczyn

- zespół dworski, XVIII-XX, nr rej.: A/1213 z 11.05.1987:
- dwór, 1910
- park, XVIII/XIX
- ogrodzenie

Lenie Wielkie

- zespół dworski, nr rej.: A/1386 z 11.05.1987:
- dwór, ok. poł. XIX
- park, 1 poł. XIX
- stodoła, drewn., 1 poł. XIX

Mokowo

- cmentarz rzym.-kat. par., 2 poł. XIX, nr rej.: A/1295 z 16.08.1996
- mur otaczający cmentarz z bramą, 2 poł. XIX, nr rej.: A/1295 z 16.08.1996

Płomiany

- zespół dworski, pocz. XIX, nr rej.: A/1490 z 11.05.1987:
- dwór
- park, pocz. XX
- spichrz
- czworak

Wykaz pozostałych obiektów zabytkowych, wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków z terenu Gminy Dobrzyń nad Wisłą znajduje się w załączniku.

6.4 ZABYTKI RUCHOME

Na mocy art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem ruchomym jest rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytek ruchomy jest wpisywany do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku (art. 10 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu

decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej. Do rejestru nie wpisuje się zabytku wpisanego do inwentarza muzeum lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego (art. 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Na terenie Gminy Dobrzyń nad Wisłą do szczególnie wartościowych obiektów należą wyposażenia kościołów (szczególnie kościoła parafialnego w Mokowie), a także kapliczek przydrożnych.

6.5 ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem krajobrazu kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach okolic Dobrzynia nad Wisłą. Środowisko kulturowe Gminy zawiera zewidencjonowane stanowiska archeologiczne datowane od epoki pradziejowej do epoki nowożytnej. Stanowiska ewidencjonowano w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski. Ewidencja stanowisk archeologicznych znajduje się na końcu opracowania, nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze. Obecnie w rejestrze zabytków znajdują się trzy średniowieczne grodziska w Dobrzyniu nad Wisłą oraz we wsiach Krępa i Mokowo.

Istotnym zagrożeniem dla stanowisk i zabytków archeologicznych są wszelkiego rodzaju prace ziemne takie jak: prace inwestycyjne (budowa domów, dróg, melioracje, wodociągi), głęboka orka, eksploatacja żwiru i piasku. Część stanowisk archeologicznych zagrożona jest także przez procesy naturalne.

W związku z faktem, że każde zniszczenie dawnego grobu, osady czy wału grodziska jest nieodwracalne, realizowane na terenie Gminy wszelkie prace inwestycyjne w obrębie obszarów chronionych i stref występowania stanowisk archeologicznych uzgadniane będą na etapie projektu z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków, który określi warunki realizacji inwestycji. w celu ochrony stanowisk archeologicznych oraz pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych niezbędne jest wypełnianie przez inwestorów wymogów konserwatorskich określonych w decyzjach Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

6.6 ZBIORY ZABYTKÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO i HISTORYCZNEGO

W Mieście i Gminie Dobrzyń nad Wisłą istnieje tradycja gromadzenia zabytków dziedzictwa kulturowego i historycznego, przede wszystkim dawnych, często zapomnianych już lub nieznanymi przedmiotów codziennego użytku, starych narzędzi rolniczych i rzemieślniczych, zabytków techniki, książek i podręczników szkolnych, starych czasopism, gazet oraz kalendarzy i poradników, dawnych fotografii i dokumentów.

Obecnie zbiory zabytkowego dziedzictwa kulturowego i historycznego przechowywane są w pomieszczeniach przy Bibliotece Publicznej w Dobrzyniu nad Wisłą, która je gromadzi w ramach swojej działalności.

6.7 ELEMENTY DZIEDZICTWA NIEMATERIALNEGO

UNESCO definiuje dziedzictwo niematerialne jako zwyczaje, przekaz ustny, wiedzę i umiejętności, które są uznane za część własnego dziedzictwa przez daną wspólnotę, grupę lub jednostki. Ten rodzaj dziedzictwa jest przekazywany z pokolenia na pokolenie i ustawicznie odtwarzany przez wspólnoty i grupy w relacji z ich środowiskiem, historią i stosunkiem do przyrody. Jest to pojęcie trudno definiowalne w stosunku do konkretnych wytworów kultury, jednak jego waga dla lokalnej społeczności jest ogromna, gdyż jest ono źródłem poczucia tożsamości i kulturowej ciągłości.

Dziedzictwo niematerialne obejmuje takie przejawy zachowań kulturowych i ich wytworów jak: tradycje i przekazy ustne (w tym język jako narzędzie przekazu), spektakle i widowiska, zwyczaje, obyczaje i obchody świąteczne, wiedzę o wszechświecie i przyrodzie oraz związane z nią praktyki, umiejętności związane z tradycyjnym rzemiosłem itp.

Elementem dziedzictwa niematerialnego w Gminie Dobrzyń nad Wisłą jest herb miasta Dobrzynia nad Wisłą. Herbem Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą jest baszta forteczna barwy białej zakończona dachem ciemnozielonym, ze złotymi inicjałami DB po bokach umieszczona na czerwonej tarczy herbowej. Wizerunek herbowy znany jest z czternastowiecznej miejskiej pieczęci. Barwy Gminy określa jej flaga w kolorach: niebiesko - złoto - zielonym.

W Gminie Dobrzyń nad Wisłą pielęgnowane są też wspomnienia dotyczące znanych postaci pochodzących z tego terenu. Zaliczyć do nich można astronoma Mariana Kowalskiego (patrona miejscowej Astro-Bazy), księdza Leonarda Lipkę – założyciela Ochotniczej Straży Pożarnej w Dobrzyniu, jezuitę Adama Kochańskiego – królewskiego bibliotekarza i pedagoga, patrona Nagrody Dobrzyńskiej, a także Lecha Wałęsę, laureata pokojowej nagrody Nobla, urodzonego w pobliskim Popowie - jego imieniem nazwano publiczne gimnazjum w Chalinie.

Na terenie Gminy przetrwały też liczne legendy i podania. Najbardziej znana, legendarna postać to Nawojka, rzekomo córka burmistrza Dobrzynia nad Wisłą, uchodząca za pierwszą polską studentkę, a zarazem nauczycielkę. Legenda dobrzyńska głosi, iż Nawojka w 1407 r. uciekła po kryjomu z Dobrzynia w dniu planowanego dnia jej ślubu. Kiedy w 1417 roku po trzech latach studiów przygotowywała się do złożenia końcowych egzaminów bakalarskich, została zdemaskowana przez syna wójta z Gniezna, rozpoczynającego w tym czasie naukę w Akademii Krakowskiej. Według innej wersji Nawojka zachorowała i lekarz, który ją badał, ujawnił mistyfikację. Istnieje też wersja głosząca, iż Nawojka została zdemaskowana podczas polewania się wodą podczas Lanego Poniedziałku. Nawojkę postawiono przed sądem biskupim. Stosu uniknęła dzięki znakomitym świadectwom nauki i moralności wystawionym przez profesorów. Zaraz potem poszła do zakonu, a po latach została księżką klasztoru.

Do form dziedzictwa niematerialnego możemy także zaliczyć charakterystyczne dla okolicy elementy nazewnictwa miejscowości. Nazwy miejscowe są najstarszymi i najtrwalszymi pomnikami dziejowymi, a zarazem dziedzictwem językowym. Na terenie Gminy spotkać można miejscowości o ciekawych nazwach, takie jak np. Paryż, Szpiegowo, Strachoń, Kochoń czy też Lenie Wielkie. Charakterystyczne dla regionu toponimy związane były głównie z procesami osadniczymi, stąd obecność w nazwach członów „Rumunki” czy też „Holendry”, pochodzących od historycznych form zasiedlenia terenu (a nie od narodowości). Zwłaszcza Rumunki, czyli osady zakładane po wyciętych lasach, najczęściej przez kolonistów niemieckich, są właściwe wyłącznie dla terenów Ziemi Dobrzyńskiej lub jej najbliższych okolic. Sama nazwa Dobrzyń (bądź pierwotnej jego formy Dobrzeń) pochodzi prawdopodobnie od imienia złożonego typu Dobrogost lub Dobrosław, ewentualnie od wyrazu pospolitego, apelatywu „dobry”.

7. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY - ANALIZA SWOT

Dla potrzeb lepszej diagnozy stanu istniejącego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz w celu sformułowania priorytetów działań władz samorządowych opracowano analizę słabych i mocnych stron Gminy Dobrzyń nad Wisłą.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> -Atrakcyjne położenie Gminy, sprzyjające rozwojowi turystyki -Bardzo atrakcyjny krajobraz Gminy -Bogactwo rzek i jezior, bliskość Wisły poprzez Zalew Włocławski -Zachowane elementy krajobrazu kulturowego w postaci założen dworsko- parkowych -Zachowane obiekty sakralne oraz nekropolie o wysokiej wartości kulturowej -Charakterystyczna dla regionu duża liczba kapliczek i krzyży przydrożnych -Utrzymanie w dobrym stanie obiektów sakralnych oraz obiektów użyteczności publicznej -Bardzo dobry stan zachowania obiektów będących pod administracją Gminy -Dobre pokrycie Gminy siecią szlaków turystycznych -Duża ilość folderów i ulotek promujących region i jego atuty -Dobre warunki dla rozwoju agroturystyki oraz rekreacji, w tym w obiektach zabytkowych -Droga dostępność komunikacyjna miasta oraz 	<ul style="list-style-type: none"> -Niekorzystne położenie Gminy względem miasta powiatowego Lipna, a także na obrzeżach województwa kujawsko-pomorskiego -Brak dostępności kolejowej -Niezbyt dobrze rozwinięta komunikacja publiczna -Zaniedbania w zakresie stanu technicznego wielu obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków -Niewielkie zrozumienie społeczne dla problematyki ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego -Samowole budowlane oraz niewłaściwie prowadzone remonty obiektów zabytkowych, powodujące utratę walorów zabytkowych -Niezbyt duże środki w budżecie Gminy na wsparcie działań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego -Niewielka popularyzacja wiedzy z zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego -Niepełne wykorzystanie walorów turystycznych Gminy -Brak środków na prowadzenie dokładnych badań archeologicznych, architektonicznych i historycznych -Zła sytuacja finansowa wielu właścicieli obiektów

<p>Gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> -Bliskość ważnego ośrodka miejskiego - Włocławka -Korzystna lokalizacja siedziby Gminy, w centrum obszaru Gminy, co wiąże się z jej dobrą dostępnością -Czystość środowiska -Wykorzystywanie funduszy unijnych przez władze Gminy -Zainteresowanie historią i kulturą regionu wśród władz Gminy -Aktywna działalność lokalnych organizacji pozarządowych, a także stowarzyszeń -Aktywna obecność Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Dobrzyńskiej -Aktywna działalność mieszkańców Gminy w zakresie odnawiania krzyży i kapliczek przydrożnych 	<p>zabytkowych</p> <ul style="list-style-type: none"> -Brak działań dotyczących rozwijania tożsamości regionalnej w ofercie edukacyjnej szkół -Niewielka liczba miejsc noclegowych dla potencjalnych turystów
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> -Zwiększenie środków budżetowych Gminy na działania związane z ochroną zabytków -Pozyskiwanie wsparcia finansowego z wielu źródeł (w tym unijnych) na prace konserwatorskie zabytków -Wykorzystanie nadwiślańskiego położenia -Wzrost inwestycji związanych z rozwojem terenów nadrzecznych -Szersza promocja walorów kulturowych i przyrodniczych Gminy, przyciągająca turystów -Wzrastająca świadomość mieszkańców w zakresie poprawy estetyki miejscowości -Wzrost poszanowania dla obiektów posiadających walory historyczne -Tworzenie nowych projektów i produktów turystycznych w oparciu o istniejące zasoby -Opracowanie dokumentów takich jak Strategia Rozwoju Miasta i Gminy, które przyczynią się do poprawy warunków życia ludności i stanu dziedzictwa kulturowego -Współpraca międzyregionalna oraz międzynarodowa (np. w zakresie dobrych praktyk) -Korzystanie z dofinansowania na działania rewitalizacyjne (np. w ramach RPO) -Korzystanie ze wsparcia struktur takich jak np. Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich -Zachowanie tożsamości regionalnej mieszkańców od edukacji szkolnej poprzez festyny, lokalne święta, konkursy itd. -Powstawanie i dalszy rozwój istniejących organizacji pozarządowych -Tworzenie systemu informacji turystycznej oraz jednolitej identyfikacji wizualnej obiektów zabytkowych -Komplementarność z Programem Opieki nad Zabytkami dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego 	<ul style="list-style-type: none"> -Degradacja krajobrazu kulturowego poprzez wprowadzanie elementów nowej zabudowy nie nawiązujących do charakteru regionu -Zmiany w układach ruralistycznych oraz urbanistycznych, związane z nową zabudową -Niewłaściwe działanie inwestycyjne lub ich brak, przyczyniające się do dalszej degradacji obiektów zabytkowych -Brak komunikacji na linii właściciele – władze samorządowe -Niewłaściwe stosowanie nowych elementów budowlanych i technologii przy odnawianiu i remontach obiektów zabytkowych -Niezbędna skuteczna egzekucja prawna w zakresie samowoli budowlanych oraz dewastacji zabytków i środowiska -Zwiększony ruch turystyczny powodujący degradację środowiska naturalnego -Zanieczyszczenie środowiska związane ze zwiększoną liczbą pojazdów -Problemy z identyfikacją miasta Dobrzyń, mylonego często z Golubiem-Dobrzyniem -Niewłaściwa polityka w zakresie promocji zabytków, wiążąca się np. z nadmierną komercjalizacją -Zanik tradycji i tożsamości regionalnych -Niekorzystny wpływ nowych, wielkomiejskich elementów osadniczych na zabudowę -Częste zmiany prawne w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego -Niestabilność finansów publicznych i przepisów z nimi związanych -Kłęski żywiołowe i inne zdarzenia losowe -Akty wandalizmu

Źródło: opracowanie własne

8. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DOBRZYŃ NAD WISŁĄ

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Dobrzyń nad Wisłą formułuje szereg działań samorządu w zakresie opieki nad zabytkami gminnymi. Wyznaczone kierunki i zadania uwzględniają specyfikę dziejów Gminy i charakter jej dziedzictwa kulturowego oraz są zgodne z celami wyznaczonymi w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Należy podkreślić, że w ostatnich latach Gmina Dobrzyń nad Wisłą przeznaczala środki na remonty obiektów zabytkowych, których jest administratorem. w związku z tym faktem na moment opracowywania niniejszego dokumentu nie ma pilnych potrzeb inwestycyjnych, wszystkie te obiekty są w bardzo dobrym stanie. Dodatkowo w związku z sytuacją epidemiologiczną i brakiem możliwości oszacowania przyszłych budżetów nowe zamierzenia inwestycyjne Gminy na wszystkich polach zostały mocno ograniczone – stąd program opieki nad zabytkami stawia na kontynuację planów z poprzednich perspektyw. w przypadku zaistnienia konieczności przeznaczania środków finansowych na pilne potrzeby związane z dziedzictwem kulturowym Gmina Dobrzyń nad Wisłą będzie na bieżąco aktualizować budżet.

PROPONOWANE KIERUNKI DZIAŁAŃ GMINY

CEL 1: Ochrona i opieka nad zabytkami oraz ochrona krajobrazu kulturowego poprzez priorytetowe traktowanie obszarów wartościowych kulturowo w kształtowaniu polityki przestrzennej Gminy	
Priorytet:	Działania:
Ścisłe powiązanie zadań służących opiece nad zabytkami ze Strategią Rozwoju Miasta i Gminy, pozostałymi dokumentami strategicznymi oraz polityką przestrzenną Gminy	- aktualizacja poszczególnych dokumentów - dbałość o włączenie ochrony dziedzictwa kulturowego do treści dokumentów
Integrowanie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz walorów przyrodniczych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	- w przypadku uchwalania nowych miejscowych planów zagospodarowania niezbędne jest uwzględnianie postulatów ochrony dziedzictwa kulturowego
Wprowadzenie i egzekwowanie zasad ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	- wprowadzenie jednolitej polityki dotyczącej obiektów zabytkowych - dążenie do zachowania ładu przestrzennego w ramach istniejących jednostek osadniczych
Opracowanie i ewaluacja Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz uwzględnianie w nim priorytetów ochrony zabytków	- opracowanie dokumentu ze szczególnym uwzględnieniem walorów kulturowych
CEL 2: Wykorzystanie zasobów i walorów krajobrazu kulturowego Gminy w rozwoju turystyki.	
Priorytet:	Działania:
Wprowadzenie na terenie Gminy zintegrowanego systemu informacji wizualnej dotyczącej zasobu i walorów dziedzictwa kulturowego, w odniesieniu do najcenniejszych przestrzeni (krajobrazów), miejsc (punktów widokowych bądź pamiątkowych), obiektów (parki, cmentarze, budowle, zespoły).	- identyfikacja najcenniejszych zabytków - opracowanie jednolitego systemu oznaczeń - odpowiednie wyeksponowanie najcenniejszych zabytków
Włączenie Gminy w międzynarodowe i krajowe programy oraz szlaki turystyczne promujące zabytki	- przy współpracy z gminami sąsiednimi i partnerami z kraju i zagranicy

Opracowanie aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy, koordynującej procesy wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego w promocji i rozwoju turystyki	- opracowanie dokumentu i jego aktualizacja
Opracowanie mapy ukazującej zasoby i walory gminnego krajobrazu kulturowego na tle walorów przyrodniczych i atrakcji turystycznych; udostępnienie mapy w siedzibie Urzędu Miejskiego i w siedzibach prowadzonych przez niego organów (dom kultury, biblioteka publiczna)	
Przygotowanie i druk folderów promujących walory krajobrazowe (zabytkowe i przyrodnicze) terenów Gminy	- wraz z udziałem w targach, konferencjach bądź programach międzygminnych
Inicjowanie, wspieranie i udzielanie pomocy (organizacyjnej, rzeczowej i finansowej) przy tworzeniu nowoczesnych multimedialnych ekspozycji (stałych i czasowych) poświęconych regionalnemu dziedzictwu	- przy wykorzystaniu środków krajowych i unijnych
Współpraca z mediami regionalnymi w zakresie promocji walorów dziedzictwa kulturowego, ze szczególną uwagą zwróconą na problematykę rewitalizacji zabytków.	- w tym działania marketingowe, przyciągające zarówno turystów, jak i inwestorów
CEL 3: Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego Gminy	
Priorytet:	Działania:
Wprowadzanie zmian w gminnej ewidencji zabytków w oparciu o aktualizowany wykaz obiektów zabytkowych	- regularna aktualizacja gminnej ewidencji zabytków - weryfikacja ewidencji stanowisk archeologicznych
Inwentaryzacja obiektów małej architektury, jako świadectwa kulturalnej przeszłości regionu (krzyże, kapliczki przydrożne, miejsca pamięci)	- przeprowadzenie inwentaryzacji terenowej dla poszczególnych typów obiektów - wpisanie najcenniejszych z nich do gminnej ewidencji zabytków
Inwentaryzacja cmentarzy i innych miejsc kultu	- przeprowadzenie dokładnych badań poszczególnych nekropolii
Okresowe przeglądy zabezpieczeń obiektów zabytkowych zgodnie z Gminnym programem ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych	- opracowanie programu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych - określenie procedur przeciwdziałania zagrożeniom
Współpraca z gminami ościennymi przy realizacji przedsięwzięć z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego	- identyfikacja wspólnych celów w Programie Opieki nad Zabytkami - realizacja wspólnych przedsięwzięć promujących najcenniejsze walory regionu
Poprawa dostępności do poszczególnych obiektów zabytkowych	- odpowiednie oznakowanie dróg i szlaków - poprawa jakości nawierzchni dróg i szlaków
CEL 4: Bezpośrednie działania na rzecz ratowania obiektów zabytkowych oraz określenie warunków	

współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z ich wykorzystaniem	
Priorytet:	Działania:
Rewaloryzacja dworu (obecnie szkoły) w miejscowości Dyblin – prace przewidziane na 2021 rok, kwota 7000 zł brutto.	<ul style="list-style-type: none"> - remont pokrycia dachowego z papy termozgrzewalnej oraz jego częściowa wymiana bez naruszenia konstrukcji dachu - wymiana rynnowania i wykonanie nowych obróbek blacharskich z blachy ocynkowanej - założenie siatki podtynkowej na kominach oraz ich odmalowanie
Podjęcie działań promocyjnych w celu znalezienia użytkowników dla zdegradowanych obiektów zabytkowych na terenie Gminy; prowadzenie na oficjalnej stronie internetowej oferty inwestycyjnej	<ul style="list-style-type: none"> - regularna aktualizacja zawartości strony internetowej - promocja Gminy na zewnątrz
Podejmowanie działań w zakresie ustalenia stanu prawnego nieruchomości zabytkowych opuszczonych przez poprzednich właścicieli (nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym)	
Przekazywanie informacji właścicielom i dysponentom obiektów zabytkowych o możliwościach korzystania z programowych funduszy UE na dofinansowanie prac konserwatorskich przy zabytkach	<ul style="list-style-type: none"> - opracowanie broszury przeznaczonej dla właścicieli - wypracowanie systemu zachęt w postaci ulg podatkowych i finansowych
Podjęcie działań zmierzających do uporządkowania zabytkowych nekropolii i małej architektury sakralnej	<ul style="list-style-type: none"> - przeznaczenie środków budżetowych na uporządkowanie nekropolii i kapliczek - finansowanie ze źródeł zewnętrznych
Interwencja władz Gminy przy rażących naruszeniach prawa budowlanego (zwłaszcza w zakresie samowoli budowlanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską), przy obiektach zabytkowych oraz ujętych w ewidencji gminnej (zwłaszcza jeśli chodzi o rozbudowy i przebudowy zmieniające bryłę budynków)	- działania we współpracy z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków
CEL 5: Wykorzystanie Zalewu Włocławskiego jako elementu przyciągającego turystów	
Priorytet:	Działania:
Kontynuacja działań mających na celu uporządkowanie i rewitalizację przestrzeni nad Zalewem Włocławskim	<ul style="list-style-type: none"> - priorytetowe traktowanie terenu nadrzecznego w dokumentach strategicznych Gminy - promocja Gminy na zewnątrz
Rozszerzenie oferty rekreacji i sportów wodnych, które przyczynią się do wzrostu zainteresowania Gminą	<ul style="list-style-type: none"> - inwestycje w przystanie wodne oraz infrastrukturę wodną - poprawa dostępności Gminy drogą wodną

Wykorzystywanie wspólnych projektów ze Związkiem Miast Nadwiślańskich	- aktywna działalność Gminy w pracach Związku - wymiana doświadczeń i dobrych praktyk
Zwiększenie atrakcyjności Góry Zamkowej, jako obiektu niezwykle cennego historycznie i archeologicznie	- odpowiednie zagospodarowanie terenu - szersza promocja Góry Zamkowej
CEL 6: Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami	
Priorytet:	Działania:
Szkolenie osób bezrobotnych w rzemiosłach związanych z tradycyjną sztuką budowlaną w celu reaktywacji rynku pracy zanikających rzemiosł i zawodów	- udział w programach organizowanych przez Urząd Pracy lub dofinansowanych w ramach Programu Kapitał Ludzki - rozwinięcie idei ginących zawodów, typowych dla regionów wiejskich
Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji osób bezrobotnych przy bieżących pracach porządkowych i pielęgnacyjnych na terenach objętych ochroną konserwatorską w szczególności na terenie zabytkowych parków, cmentarzy itp.	
Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych w obiektach zabytkowych	- informowanie właścicieli o możliwościach dofinansowania
Wspieranie rozwoju regionalnych galerii, izb pamięci, świetlic (np. istniejących izb historycznych, muzeów itp.)	- wsparcie dla wydawania publikacji regionalnych - organizacja konkursów wiedzy o regionie itd.
Podnoszenie poziomu wykształcenia pracowników Urzędu Miasta zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego	- przeprowadzanie odpowiednich szkoleń
Zachęcanie mieszkańców do społecznych akcji związanych z odnawianiem i rewitalizacją obiektów zabytkowych (zwłaszcza kapliczek przydrożnych)	
CEL 7: Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego	
Priorytet:	Działania:
Popularyzacja idei społecznego opiekuna zabytków jako przykład społecznego monitorowania stanu obiektów i przestrzeni zabytkowych	- przekazanie części odpowiedzialności za zabytki lokalnej społeczności
Organizacja konkursu dla najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego, najładniejszej wsi, gospodarstwa, ogrodu itp.	- ufundowanie nagród dla zwycięzców poszczególnych konkursów

Obejmowanie przez Burmistrza patronatem honorowym działań społecznych, których dochód przeznaczony jest na potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego (zbiórki, akcje społeczne, loterie i inne	- wykorzystanie zebranych środków zgodnie z założeniami Programu Opieki nad Zabytkami
Popularyzacja opieki nad zabytkami poprzez wszelkiego rodzaju konkursy promujące wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego oraz warsztaty i pokazy w zakresie tradycyjnych rzemiosł budowlanych	- we współpracy ze szkołami, bibliotekami, regionalistami itd.
Wprowadzenie do systemu edukacji szkolnej i przedszkolnej elementów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego swojego regionu	- organizacja wyjazdów bądź wycieczek w szczególnie ważne miejsca regionu - prezentacje i wystawy promujące region
Powiększenie zbiorów dziedzictwa kulturowego i historycznego oraz lepsze wyeksponowanie już posiadanych	- zebranie nowych eksponatów

9. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zadania opisane w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Dobrzyń nad Wisłą powinny być realizowane poprzez wspólne działania władz samorządowych, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, właścicieli oraz zarządców obiektów, parafie, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, w ramach posiadanych przez te jednostki kompetencji, praw i obowiązków wynikających z obowiązujących przepisów prawnych.

Ze strony Gminy Dobrzyń nad Wisłą zadania będą wykonywane bądź wspierane przez gminne jednostki organizacyjne (szkoły, przedszkola, placówki kultury – np. biblioteka) oraz Urząd Miejski w ramach zadań własnych, poprzez istniejące i planowane instrumenty:

- prawne (np. poprzez uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów o wartościach artystycznych i zabytkowych, prowadzenie gminnej ewidencji zabytków, wykonywanie decyzji administracyjnych, np. Wojewódzkiego konserwatora zabytków),
- finansowe (np. udzielanie dotacji na prace remontowe, konserwatorskie i prace budowlane przy zabytkach, środki budżetowe na zadania własne z przeznaczeniem na remonty i modernizacje zabytków wpisanych do rejestru zabytków, jak i będących własnością Gminy, korzystanie z programów uwzględniających dofinansowanie ze środków zagranicznych i krajowych, nagrody, ulgi finansowe),
- społeczne (działania stymulujące np. w zakresie edukacji, promocji, informacji, działań sprzyjających tworzeniu miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami oraz rozwojem turystyki),
- kontrolne (m.in. monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego – gminnej ewidencji zabytków),
- koordynacji (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z gminami sąsiednimi, ośrodkami naukowymi i akademickimi, związkami wyznaniowymi)

10. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Na mocy art. 87 ust. 1 i ust. 5 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Gminny Program Opieki nad Zabytkami jest sporządzany na okres 4 lat, co 2 lata wójt (burmistrz, prezydent) sporządza sprawozdanie z jego realizacji, które przedstawia Radzie Gminy (Miasta). Wskazane jest aby sprawozdania z realizacji Programu były przekazywane do wiadomości Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Sprawozdanie powinno określać poziom realizacji gminnego programu oraz efektywność wykonania planowanych zadań, w tym np. poziom (w % bądź liczbach):

- wydatków budżetu na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- wartość finansową wykonanych/dofinansowanych prac remontowo -konserwatorskich przy zabytkach,

- liczba obiektów poddanych tym pracom,
- poziom (w %) objęcia terenu Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych,
- liczba utworzonych szlaków turystycznych,
- liczba wydanych wydawnictw, liczba szkoleń, imprez związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego itd.,
- elementy dziedzictwa kulturowego wprowadzone do edukacji szkolnej oraz przedszkolnej,
- elementy dziedzictwa kulturowego w pracach bibliotek oraz gminnych jednostek kultury.

11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Niniejszy rozdział wskazuje możliwości w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków ze źródeł pozabudżetowych. Należy jednak stwierdzić, iż ważne jest, aby gminy również z własnej inicjatywy podjęły próbę wygospodarowania w swoich budżetach środków w rozdziale 92120 - Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.

Jest to o tyle istotne, iż duża część źródeł wewnętrznych wymaga zapewnienia wkładu własnego we współfinansowanych przez nie projektach. Regularne zabezpieczanie środków z budżetu gminy pozwoli na podjęcie powolnych, ale systematycznych kroków w kierunku ratowania kolejnych obiektów dziedzictwa kulturowego.

Podstawową zasadę finansowania zadań z zakresu opieki nad zabytkami określa Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku. Zgodnie z zapisami zawartymi w rozdziale 7 w/w Ustawy, obowiązek sprawowania opieki nad zabytkami, w tym finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej w/w tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest jej zadaniem własnym.

Źródła zewnętrznego finansowania można podzielić następująco:

Źródła krajowe:

- dotacje ministra kultury oraz programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- dotacje wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- dotacje wojewódzkie,
- dotacje powiatowe,
- dotacje gminne,
- inne źródła.

Źródła zagraniczne:

- źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych,
- źródła pozaunijne - Mechanizm Norweski i Fundusz EOG.

11.1 ŹRÓDŁA KRAJOWE

DOTACJE NA DOFINANSOWANIE PRAC KONSERWATORSKICH, RESTAURATORSKICH LUB ROBÓT BUDOWLANYCH UDZIELANE PRZEZ MINISTRA WŁAŚCIWEGO DS. KULTURY ORAZ PROGRAMY OPERACYJNE MINISTERSTWA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Ogłaszane decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego programy operacyjne stanowią podstawę ubiegania się o środki ministerialne na zadania z zakresu kultury realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, instytucje filmowe, szkoły i uczelnie artystyczne, organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze. Programy operacyjne określają: cele, zadania, typy projektów, alokację finansową, uprawnionych wnioskodawców, tryb naboru i wyboru wniosków, kryteria oceny, zobowiązania wnioskodawców, wskaźniki monitoringu. Przy ocenie wniosków branych jest pod

uwagę wiele kryteriów, m.in.: wartość merytoryczna, zakorzenienie w tradycji, zasadność realizacji projektu, wiarygodność organizatora, efektywność wykorzystania środków. Programy są ogłaszane rokrocznie, z reguły w kilku priorytetach.

Celem Programu „Dziedzictwo kulturowe” jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej.

Program „Dziedzictwo kulturowe” składa się z następujących priorytetów:

a.Ochrona zabytków

Strategicznym celem priorytetu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.

Kluczowe dla realizacji celów priorytetu są zadania prowadzące do zabezpieczenia, zachowania i utrwalenia substancji zabytku. w ramach priorytetu dofinansowania nie mogą zaś uzyskać projekty zakładające adaptację, przebudowę obiektów zabytkowych lub ich znaczącą rekonstrukcję. w pierwszej kolejności wsparcie otrzymywać będą obiekty najbardziej zagrożone oraz zabytki najcenniejsze – wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO, uznane za Pomniki Historii oraz te, posiadające wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Biorąc pod uwagę fakt, że priorytet ma charakter ogólnopolski, szczególny nacisk kładziony jest też na projekty uwzględniające rolę zabytków w rozwoju turystyki. Dlatego istotnym celem priorytetu jest kierowanie pomocy dla cennych obiektów położonych na terenach uboższych gospodarczo i turystycznie, czego efektem będzie zwiększenie dostępności do zabytków, podniesienie atrakcyjność regionów i wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadaniem dziedzictwem kulturowym.

Mimo że określone regulaminem zasady dopuszczają możliwość całkowitego finansowania zadania, to wsparcie takie będzie można otrzymać tylko w szczególnych przypadkach, gdy zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną i naukową, wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac lub gdy stan zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac. Istotnym elementem brany pod uwagę przy ocenie organizatorów będzie ich doświadczenie, podejmowanie w przeszłości działań zmierzających do zabezpieczenia obiektu zabytkowego oraz umiejętność pozyskiwania innych niż ministerialne środków na realizację zadania, a także zdolność do maksymalnego wykorzystania w przyszłości potencjału dofinansowanej inwestycji. Kluczowym efektem działań realizowanych w ramach priorytetu winno być stworzenie trwałych podstaw dla harmonijnego funkcjonowania obiektów zabytkowych we współczesnym, podlegającym dynamicznym, nierzadko nieodwracalnym zmianom otoczeniu. Dzięki realizacji nakreślonych wyżej celów obiekty zabytkowe, zachowując status materialnych świadectw minionych wieków, pozostaną integralną, pełnoprawną częścią czasów obecnych i przyszłych.

W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań:

1. Prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowanych do przeprowadzenia w roku udzielenia dofinansowania;
2. Prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przeprowadzonych w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków).
3. W przypadku zadań określonych w ust. 1 można ubiegać się wyłącznie o dofinansowanie kosztów określonych w art. 77. ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r., poz. 282 ze zm).
4. Do priorytetu nie kwalifikują się zadania, które są współfinansowane ze środków europejskich.

Uprawnieni wnioskodawcy

1. O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą ubiegać się podmioty prawa polskiego – osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne, będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające taki zabytek w trwałym zarządzie.

2. W przypadku zadań określonych w § 1 ust. 1 pkt. 2 regulaminu tego priorytetu o dofinansowanie ubiegać mogą się wyłącznie wnioskodawcy, którzy chdziałalność nie jest finansowana ze środków publicznych.

3. O dofinansowanie w ramach priorytetu nie mogą ubiegać się państwowe instytucje kultury, publiczne szkoły oraz uczelnie wyższe, uczelnie artystyczne oraz inne podmioty, o których mowa w art. 72 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Tryb naboru: do 30 listopada br. i 31 marca następnego. Nabory listopadowe zazwyczaj wyczerpują alokację na dany rok.

1. Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania wynosi 25 000,00 zł.

2. W szczególnych przypadkach minister może przyznać dofinansowanie w kwocie niższej od minimalnej kwoty wnioskowanej.

3. Dofinansowanie, zgodnie z art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, może być udzielone w wysokości do 50% nakładów koniecznych.

4. W przypadkach określonych w art. 78 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, dofinansowanie może być udzielone w kwocie do 100% nakładów koniecznych.

5. Wnioskodawca ubiegający się o kwotę wyższą niż 50% nakładów koniecznych zobowiązany jest umieścić we wniosku stosowną informację na ten temat wraz z uzasadnieniem. Wniosek nie zawierający takiego uzasadnienia zostanie odrzucony jako błędny formalnie.

Na podstawie art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować nakłady konieczne na:

1. sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich,
2. przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych,
3. Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej,
4. opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich,
5. Wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa Budowlanego,
6. sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz,
7. Zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku,
8. stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku,
9. odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki,
10. odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności,
11. odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych,
12. modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności,
13. wykonanie izolacji przeciwwilgociowej,
14. uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych,
15. działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu,
16. zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt. 7-15,
17. zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

UWAGA – sporządzenie ekspertyz, badań, dokumentacji, programów lub projektów stanowi koszty kwalifikowane jedynie w przypadku, gdy są częścią prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, bądź wynikają z prowadzonych prac i są wykonywane po dacie podpisania umowy o dotację.

b.Ochrona zabytków archeologicznych

Strategicznym celem priorytetu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących nieinwazyjne badania archeologiczne, ewidencję i inwentaryzację zabytków archeologicznych oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych. Cel ten został sformułowany w oparciu o fundamentalną dla ochrony dziedzictwa kulturowego zasadę zrównoważonego rozwoju, która dopuszcza inwazyjne metody badawcze jedynie w ostateczności, gdy stanowisko (zabytek archeologiczny) narażone jest na bezpośrednie zniszczenie spowodowane oddziaływaniem przyrodniczym, bądź działaniami człowieka. Stąd zadaniem priorytetu jest wspieranie i promocja badań prowadzonych metodami niedestrukcyjnymi, wykorzystującymi techniki tradycyjne oraz nowoczesne osiągnięcia techniczne, a także publikacja ich wyników. Nie będą natomiast wspierane projekty, które prowadzą do niszczenia stanowisk archeologicznych (np. poprzedzające rekonstrukcje na stanowisku archeologicznym).

Ze względu na rozległość, różnorodność, a zwłaszcza nieodnawialność zasobów tworzących dziedzictwo archeologiczne oraz złożoność procesów związanych z jego badaniem i ochroną, kluczowe dla właściwej realizacji celów priorytetu jest nie tylko zachowanie wysokiej wartości naukowej i poznawczej prowadzonych działań, lecz również przestrzeganie w trakcie ich realizacji określonych norm międzynarodowych, wskazanych w Europejskiej konwencji o ochronie dziedzictwa archeologicznego (Konwencja Maltańska) i Międzynarodowej Karcie Ochrony i Zarządzania Dziedzictwem Archeologicznym ICOMOS (Karta Lozańska). Zadania finansowane z ramach priorytetu powinny być realizowane zgodnie z tymi zasadami. Szczególnie istotne jest upowszechnianie wyników badań już zakończonych, które do tej pory nie doczekały się opracowania i publikacji, stąd projekty podejmujące takie zagadnienia będą wyżej oceniane.

Biorąc pod uwagę fakt, że istotnym czynnikiem, umożliwiającym skuteczną realizację projektów o wyżej nakreślonym profilu, jest stabilność finansowa i organizacyjna, w ramach priorytetu rozszerzony zostaje zakres finansowania zadań w trybie wieloletnim, a suma dofinansowań udzielanych w tym trybie może wynieść do 40% budżetu priorytetu.

Wsparcie finansowe udzielane będzie tym projektom, których autorzy, dysponując niezbędnym doświadczeniem oraz zapleczem organizacyjnym i naukowym, gwarantują stabilność działania oraz wysoki poziom kadry odpowiedzialnej za realizację podjętych zamierzeń merytorycznych.

Zasadniczym efektem działań finansowanych w ramach priorytetu powinno być upowszechnienie w środowisku naukowym i konserwatorskim wyników przeprowadzonych dotychczas badań, co pozwoli na wykorzystanie ich do świadomej i zrównoważonej ochrony dziedzictwa. Równoległe działania te powinny rozwijać świadomość społeczną, zarówno jeśli chodzi o wartość dziedzictwa archeologicznego, jak i potrzebę jego zachowania i ochrony, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań, służących ochronie dziedzictwa archeologicznego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej:

- 1) ewidencja i inwentaryzacja zabytków archeologicznych metodą badań powierzchniowych, w tym kontynuacja badań w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski oraz weryfikacja badań dotychczasowych,
- 2) nieinwazyjne badania archeologiczne, nie związane z planowanymi bądź realizowanymi inwestycjami, wykorzystujące nowoczesne metody i sprzęt,
- 3) opracowanie, wraz z obowiązkową publikacją książkową, wyników przeprowadzonych badań archeologicznych, w tym analiza i konserwacja pozyskanych w ramach tych badań zabytków.

W przypadku wyników archeologicznych badań poprzedzających inwestycje, dofinansowane mogą być wyłącznie koszty opracowania redakcyjnego i publikacji książkowej oraz ewentualnych dodatkowych analiz, które nie zostały wykonane w ramach umowy z inwestorem.

O dofinansowanie w ramach priorytetu ubiegać się mogą następujące podmioty prawa polskiego:

- 1) samorządowe instytucje kultury,
- 2) państwowe instytucje kultury,
- 3) organizacje pozarządowe,
- 4) publiczne uczelnie akademickie,
- 5) niepubliczne uczelnie akademickie,
- 6) podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

1. Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania wynosi 30 000 zł.

2. W szczególnych przypadkach minister może przyznać dofinansowanie w kwocie niższej od minimalnej kwoty wnioskowanej.

3. Maksymalna kwota wnioskowanego dofinansowania wynosi 200 000 zł oraz nie może przekraczać 85% budżetu przedstawionego we wniosku.

Wnioskodawca może ubiegać się o dofinansowanie zadania na okres dwóch kolejnych lat. Zadania dwuletnie muszą spełniać następujące warunki:

- 1) wnioskodawca przedstawia w formularzu wniosku odrębne kosztorysy i harmonogramy na każdy rok realizacji zadania,
- 2) w każdym roku realizacji zadania obowiązują wymagania odnośnie minimalnej i maksymalnej kwoty dofinansowania wnioskowanego na dany rok realizacji, określone w § 14 ust. 1 i ust. 3 regulaminu priorytetu,
- 3) w każdym roku realizacji zadania obowiązują wymagania odnośnie procentowego udziału dofinansowania ministra w stosunku do rocznego budżetu zadania określone w § 14 ust. 3 regulaminu priorytetu, z zastrzeżeniem § 14 ust. 7-9 .

W przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku, określona zostaje całościowa kwota dofinansowania wraz z podziałem na każdy rok realizacji.

Koszty kwalifikowane:

1. Honoraria i wynagrodzenia:

- wykonawców badań, dokumentacji, konserwacji i analiz specjalistycznych,
- autorów tekstów i opracowań,
- redaktorów, tłumaczy i recenzentów tekstów do publikacji.

2. Zakup usług związanych z realizacją zadania:

- analizy i badania specjalistyczne, np. metalograficzne, dendrologiczne,
- wykonanie dokumentacji, także w formie cyfrowej (np. modele 3D, skany),
- konserwacja zabytków ruchomych,
- wykonanie zdjęć lotniczych,
- badania nieinwazyjne, np. geomagnetyczne, elektrooporowe.

3. Koszty związane z publikacją, w tym:

- projekt, skład, łamanie, druk,
- opracowanie fotografii i ilustracji,
- tłoczenie płyt,
- publikacja w internecie.

4. Organizacja realizacji zadania, w tym:

- wynajęcie sprzętu niezbędnego do wykonania badań,

- zakup map niezbędnych do realizacji zadania,
- zakup niezbędnych materiałów biurowych,
- koszty transportu i wyjazdów w teren (z wyłączeniem noclegów),
- koordynacja zadania,
- obsługa finansowo-księgową (nie dotyczy instytucji kultury oraz uczelni).

5. Promocja zadania, w tym: ogłoszenia w mediach i internecie, ulotki i broszury reklamowe, organizacja wystaw, spotkań i konferencji (ale nie udział w konferencjach organizowanych przez inne podmioty).

Koszty promocji nie powinny przekraczać 10% budżetu zadania.

d.Rozwój infrastruktury kultury – Infrastruktura kultury

Celem Programu „Rozwój infrastruktury kultury” jest wsparcie infrastruktury i poprawa funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność kulturalną, szkół i uczelni artystycznych oraz domów kultury.

Celem priorytetu jest stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów działających w tym obszarze.

Od wielu lat sytuacja podmiotów działających w sferze kultury ukazuje ogromne potrzeby wsparcia finansowego, które umożliwi ich modernizację i rozwój, a także zwiększenie dostępu i podniesienie atrakcyjności oferty kulturalnej. Strategicznym celem priorytetu jest zatem stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów działających w tym obszarze. Katalog działań priorytetu, obejmujący prace budowlane, zakup wyposażenia niezbędnego dla realizacji celów statutowych, czy sporządzanie dokumentacji technicznej, daje możliwość finansowania zadań generujących istotne zmiany jakościowe, w zakresie sprawności i efektywności funkcjonowania zaplecza materialno-technicznego, podmiotów objętych priorytetem.

Ze względu na zróżnicowany stan infrastruktury w tym sektorze założenia priorytetu dopuszczają finansowanie różnorodnych zadań. Szczególnie istotne są: poprawa stanu infrastruktury kultury zwiększająca dostęp do oferty kulturalnej i podnosząca jej atrakcyjność, działania przyczyniające się do faktycznego zwiększenia potencjału instytucji kultury, dostosowanie do standardów europejskich, wzrost konkurencyjności podmiotu, wzmocnienie działalności o charakterze ponadregionalnym. Konieczne jest także wspieranie zadań o charakterze interwencyjnym, likwidujących skutki zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych lub związanych z prowadzeniem wieloletnich inwestycji, wdrażaniem działań zapewniających niezbędne warunki do prowadzenia działalności kulturalnej.

Biorąc pod uwagę fakt, że istotnym czynnikiem umożliwiającym skuteczną realizację projektów, o wyżej nakreślonym profilu, jest stabilność finansowa i organizacyjna, zostaje wprowadzona w ramach priorytetu możliwość finansowania zadań w trybie wieloletnim, a suma dofinansowań udzielanych w tym trybie może wynieść do 40% budżetu priorytetu w danym roku budżetowym. Wsparcie finansowe kierowane będzie do podmiotów, których zadania powstaną w oparciu o stabilne źródła finansowania, przy założeniu, że autorzy projektów gwarantują konsekwentną realizację podjętych działań, a inwestycje wpiszą się w ich kompleksowe plany rozwoju. Istotnym kryterium oceny projektów będą zarówno korzyści, wynikające z realizacji zadania na tle potrzeb podobnej grupy wnioskodawców, jak i zdolność do prowadzenia działań inwestycyjnych oraz dotychczasowa działalność kulturalna w okresie 2 ostatnich lat.

Inwestycje w zakresie poprawy infrastruktury, poprzez tworzenie przyjaznej i nowoczesnej bazy technicznej, powinny przyczynić się do zwiększenia efektywności działalności instytucji kultury oraz wzrostu uczestnictwa w kulturze.

1. W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących zadań inwestycyjnych służących prowadzeniu działalności kulturalnej:

- 1) budowa, roboty budowlane, przebudowa, remont wraz z zakupem niezbędnych urządzeń budowlanych i wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej,
- 2) zakup wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej, w tym zakup instrumentów muzycznych,

- 3) przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej do prowadzenia inwestycji, w tym projektów architektonicznych, studiów wykonalności, analizy oddziaływania na środowisko,
- 4) zadania dotyczące budowy, rozbudowy i przebudowy obiektów budowlanych wraz z zakupem niezbędnych urządzeń budowlanych, współfinansowanych w ramach programów europejskich.

O dofinansowanie w ramach priorytetu ubiegać mogą się następujące podmioty prawa polskiego:

- 1) samorządowe instytucje kultury – z wyjątkiem domów kultury, centrów kultury oraz ośrodków kultury,
- 2) państwowe instytucje kultury,
- 3) jednostki samorządu terytorialnego – z wyjątkiem sytuacji, gdy występują o dofinansowanie jako organy prowadzące domy kultury, centra kultury oraz ośrodki kultury,
- 4) organizacje pozarządowe,
- 5) kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.

1. Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania wynosi:

- 1) 50 000 zł – w przypadku zadań określonych w §1 ust. 1 pkt. 2 i pkt. 3 regulaminu priorytetu,
- 2) 300 000 zł – w przypadku zadań określonych w §1 ust. 1 pkt. 1 i pkt. 4 regulaminu priorytetu.

2. W szczególnych przypadkach minister może przyznać dofinansowanie w kwocie niższej od minimalnej kwoty wnioskowanej.

3. Wnioskowane dofinansowanie nie może przekraczać:

- 1) 75% budżetu przedstawionego we wniosku w przypadku zadań o kwocie wnioskowanego dofinansowania nie wyższej niż 3 000 000 zł,
- 2) 50% budżetu przedstawionego we wniosku w przypadku zadań o kwocie wnioskowanego dofinansowania wyższej niż 3 000 000 zł.

Koszty kwalifikowane:

Budowa, roboty budowlane, przebudowa i remont obiektu budowlanego na cele działalności kulturalnej i edukacyjnej w zakresie kultury – koszty prac wykonywanych w obiektach lub koszty adaptacji obiektów, służących poprawie warunków ich funkcjonowania, tj. • budowa – wykonanie obiektu budowlanego w określonym miejscu, a także odbudowa, rozbudowa, nadbudowa obiektu budowlanego;

- roboty budowlane – prowadzenie prac polegających na budowie, przebudowie, montażu, remoncie lub rozbiorce obiektu budowlanego,
- przebudowa (modernizacja) – wykonanie robót budowlanych, w wyniku których następuje zmiana parametrów użytkowych lub technicznych istniejącego obiektu budowlanego,
- remont – wykonywanie w istniejącym obiekcie budowlanym robót budowlanych polegających na odtworzeniu stanu pierwotnego, przy czym możliwe jest stosowanie wyrobów budowlanych innych, niż użyto w stanie pierwotnym. Dopuszcza się prace remontowe polegające na bieżącej konserwacji i wykończeniu obiektu (malowanie ścian, cyklinowanie podłóg),
- urządzenia budowlane – wyposażenie obiektu budowlanego w urządzenia techniczne zapewniające możliwość użytkowania obiektu, jak: przyłącza, urządzenia instalacyjne, w tym służące oczyszczaniu lub gromadzeniu ścieków, a także place postojowe, ogrodzenia,
- przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej do realizacji planowanych prac – koszty opracowań/projektów dokumentacji branżowej, w tym także projekty aranżacji wnętrz,
- nadzór inwestorski/autorski – kontrola obiektów i procesów budowlanych,
- koszty związane z przeprowadzeniem postępowania przetargowego,
- koszty transportu.

Zakup wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej, w tym zakup instrumentów muzycznych – koszty zakupu środków trwałych służących wielokrotnemu wykorzystaniu takich jak:

- instrumenty i akcesoria muzyczne,
- sprzęt komputerowy i oprogramowanie,
- urządzenia biurowe,
- meble,
- systemy zabezpieczające przed kradzieżą/włamaniem,
- sprzęt/system nagłośnieniowy, oświetleniowy, multimedialny,
- wyposażenie pracowni specjalistycznych, np. pracowni plastycznych (sztalugi, antyramy, piece ceramiczne, koła garncarskie itp.), muzycznych, baletowych, krawieckich, scenograficznych, fotograficznych (aparaty fotograficzne, obiektywy, lampy, statywy, akcesoria ciemniowe itp.), filmowych, multimedialnych (tablice interaktywne, sprzęt audio-video, komputerowy, czytniki, tablety, oprogramowanie itp.), sal wystawowych (gabloty, systemy ekspozycyjne, manekiny itp.); sal teatralnych i kinowych (fotele, kurtyny, żaluzje, rolety, wyposażenie audio-video, rampy oświetleniowe, zaplecze itp.),
- środki transportu służące działalności kulturalnej,
- specjalistyczny sprzęt umożliwiający osobom niepełnosprawnym dostęp do oferty kulturalnej,
- montaż zakupionego sprzętu lub wyposażenia,
- transport zakupionego wyposażenia.

Przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej do prowadzenia inwestycji – koszty wykonania projektów architektonicznych, studium wykonalności, analiz oddziaływań na środowisko.

Budowa, rozbudowa i przebudowa obiektów budowlanych, wraz z zakupami niezbędnych urządzeń budowlanych, współfinansowanych w ramach programów europejskich – współfinansowanie kosztów niekwalifikowanych projektów budowy i przebudowy obiektów służących działalności kulturalnej ze środków europejskich, mających podpisane umowy na dofinansowanie projektu, które są kosztami objętymi niniejszym programem jak przypadku zadań określonych w §1 ust. 1 pkt. 1 regulaminu priorytetu.

PROMESA MINISTRA KULTURY i DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Szczególnym rodzajem ministerialnego programu operacyjnego jest Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Celem programu jest zwiększenie efektywności wykorzystania środków europejskich na rzecz rozwoju kultury w tym ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Program polega na dofinansowaniu przez Ministra Kultury wkładu własnego do wybranych projektów kulturalnych, realizowanych ze środków europejskich, w tym na zadania z zakresu ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Dofinansowanie dotyczy projektów realizowanych w ramach: Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, 16 Regionalnych Programów Operacyjnych, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Programu Rozwój Obszarów Wiejskich, Programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej, Programu Kultura i innych. Uprawnionymi do pozyskania dotacji są jednostki samorządu terytorialnego oraz państwowe i samorządowe instytucje kultury i filmowe, kościoły lub związki wyznaniowe, archiwa państwowe, organizacje pozarządowe ze sfery kultury, organizacje pozarządowe i niepubliczne szkoły artystyczne i II stopnia oraz uczelnie artystyczne. Promesa MKiDN może pokrywać maksymalnie 85 % wkładu krajowego (własnego) wnioskodawcy. w szczególnych przypadkach Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego może zdecydować o pokryciu więcej niż 85 % wkładu krajowego lub nawet odstąpić od wymogu posiadania tego wkładu.

Warto wspomnieć także o innych programach realizowanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a mianowicie:

- „Zabytek Zadbane” - jest corocznym konkursem ogłaszanym przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Nadzór nad konkursem sprawuje Generalny Konserwator Zabytków. Od 2011 roku podmiotem realizującym procedurę konkursową jest Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Konkurs skierowany jest do właścicieli, posiadaczy i zarządców zabytkowych obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Jego celem jest promocja opieki nad zabytkami i upowszechnianie najlepszych wzorów właściwego utrzymania i zagospodarowania obiektów. Charakter edukacyjny konkursu polega na popularyzacji wiedzy dotyczącej właściwego postępowania z zabytkami architektury podczas ich użytkowania oraz w trakcie przeprowadzanych remontów.

Ocenie Jury konkursowego podlegać będą jakość i zakres prac konserwatorskich, restauratorskich lub budowlanych, a także wykonane rewitalizacje zabytków architektury. Konkurs promuje właściwe użytkowanie zabytkowych obiektów, ochronę „substancji zabytkowej” podczas wykonywanych remontów, utrzymanie estetycznego wyglądu budowli oraz ich otoczenia, które nierzadko również wpisane jest do rejestru zabytków.

- Program Wieloletni KULTURA+ - Celem realizowanego w latach 2011-2015 Programu jest poprawa dostępu do kultury oraz uczestnictwa w życiu kulturalnym na terenach wiejskich i wiejsko-miejskich, poprzez modernizację i budowę infrastruktury bibliotecznej oraz digitalizację zasobów polskich muzeów, bibliotek i archiwów.

**DOTACJE NA DOFINANSOWANIE PRAC KONSERWATORSKICH,
RESTAURATORSKICH LUB ROBÓT BUDOWLANYCH UDZIELANE PRZEZ
WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW**

1. Cel rozdziału środków:

Poprawa stanu zachowania zabytków poprzez:

- a) ochronę i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego,
- b) konserwację i rewaloryzację zabytków,
- c) udostępnianie zabytków na cele publiczne.

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań: prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (projekty realizowane bez udziału środków europejskich):

- a) planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji, niewymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych,
- b) planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji, wymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych,
- c) przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (tzw. refundacja).

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego,
- b) z wnioskiem o udzielenie dofinansowania, o którym mowa w pkt 2 lit. c, może wystąpić wnioskodawca, którego działalność nie jest finansowana ze środków publicznych, po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Wnioskodawcami nie mogą być: państwowe instytucje kultury nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego lub współprowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego i Ministra Edukacji Narodowej, państwowe szkoły i uczelnie wyższe, a także podmioty określone w art. 72 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

4. Koszty kwalifikujące się do dofinansowania:

- a) dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych może obejmować nakłady konieczne na prace lub roboty określone w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. nr 162, poz. 1568 ze zm.),
- b) dofinansowanie może być udzielone w wysokości do 50% nakładów koniecznych,
- c) dofinansowanie w wysokości do 100 % może być udzielone jedynie w przypadkach gdy:

- zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową, albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac lub robót,
- stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac lub robót.

Wnioskodawca ubiegający się o kwotę wyższą niż 50% nakładów koniecznych jest zobowiązany do uzasadnienia swojego wniosku. Uzasadnienie winno być poparte dokumentem potwierdzającym spełnienie przez wnioskodawcę przesłanek o których mowa w art. 78 ust. 2 i 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (np. kserem karty białej, szczegółowy opis stanu zachowania obiektu sporządzony przez autora programu prac konserwatorskich, ekspertyza techniczna itp.).

DOTACJE WOJEWÓDZKIE

Proces dofinansowania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, odbywa się zgodnie z art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz na podstawie odpowiedniej uchwały Sejmiku Województwa w sprawie trybu i zasad przyznawania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa.

DOTACJE POWIATOWE

W myśl art. 81. ust. 1. i 2. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący powiatu, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale. Dotacja, w zakresie określonym w art. 77, może być udzielona w wysokości do 100 % nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.

Art.82. 1. Precyzuje, iż łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy lub powiatu nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

DOTACJE GMINNE

Zgodnie z art. 81 w/w ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 1990 r. nr 16, poz. 95 ze zm.) finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach jest również obowiązkiem jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest ponadto jej zadaniem własnym.

Zasady i tryb postępowania o udzielenie dotacji z budżetu Gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków określa odpowiednia uchwała, podjęta przez Radę.

11.2 ŹRÓDŁA ZAGRANICZNE w RAMACH FUNDUSZY STRUKTURALNYCH

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH ORAZ REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny posiada wiele możliwości wspierania inwestycji związanych z rewitalizacją. Tryb naboru wniosków odbywa się zazwyczaj w trybie konkursowym, ogłaszanym w zależności od harmonogramu realizacji RPO. w celu pozyskania środków z tych źródeł, należy dotrzeć do odpowiednich dokumentów programowych.

PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA i ŚRODOWISKO

W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego największe znaczenie ma oś priorytetowa VIII – Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury, w ramach której wskazano Priorytet inwestycyjny 6 C – Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

Priorytet zakłada lepszą dostępność infrastruktury kultury i dziedzictwa kulturowego oraz wzrost kompetencji kulturowych społeczeństwa jako ważnych elementów konkurencyjności gospodarki. Rezultatem interwencji będzie poprawa uczestnictwa społeczeństwa w kulturze skutkująca wzrostem

poziomu kompetencji kulturowych oraz postaw kreatywnych, jako ważnych elementów poprawy konkurencyjności gospodarki.

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparciem objęte będą kompleksowe zadania związane z ochroną i udostępnieniem, w tym turystycznym, zabytków o znaczeniu ogólnopolskim i światowym, w tym znajdujących się na liście Światowego Dziedzictwa UNESCO i liście obiektów uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii. Przewiduje się również realizację projektów dotyczących rozwoju zasobów kultury jako miejsc prezentacji dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez poprawę standardów funkcjonowania instytucji kultury, pełniących rolę kulturotwórczą i rolę ośrodków życia kulturalnego w wielu miastach Polski. Wspierane będą również nowoczesne rozwiązania w zakresie dostępu do kultury.

Wsparciem objęte zostaną projekty dotyczące infrastruktury małej skali, dla których maksymalna wartość wynosi 5 mln euro kosztów całkowitych; w przypadku projektów dotyczących dziedzictwa kulturowego znajdujących się na liście UNESCO próg ten wynosi 10 mln euro. Beneficjentami w ramach priorytetu inwestycyjnego będą instytucje kultury, archiwa państwowe, jednostki samorządu terytorialnego, szkoły i uczelnie artystyczne prowadzone i nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe, podmioty zarządzające obiektami indywidualnie wpisanymi na Listę Dziedzictwa UNESCO. Wsparcie będą mogły uzyskać również partnerstwa projektowe zawiązane przez uprawnionych beneficjentów. Grupami docelowymi wsparcia będą użytkownicy wspieranej infrastruktury, tj. mieszkańcy całej Polski oraz turyści (również zagraniczni). Infrastruktura ta zlokalizowana jest głównie na terenie miast wojewódzkich (i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie) oraz w mniejszym stopniu w miastach regionalnych i subregionalnych.

12.

MISJA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY DOBRZYŃ NAD WISŁĄ

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Dobrzyń nad Wisłą jest dokumentem długofalowym, zapisy w nim zawarte powinny być brane pod uwagę we wszelkich działaniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego na terenie gminy. Konsekwentna realizacja założeń Programu przyczyni się do poprawy jakości środowiska kulturowego, wzrostu nakładów finansowych na inwestycje związane z obiektami zabytkowymi (zarówno w przypadku osób prywatnych, administracji publicznej, jak i organizacji pozarządowych), szerszej promocji gminy i przyciągnięcia turystów, a także do wzrostu świadomości regionalnej mieszkańców i poprawy ich sytuacji materialnej.

W sporządzanych co cztery lata aktualizacjach Programu powinny znajdować się odniesienia do uaktualnionych zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego, zawartych w innych dokumentach strategicznych gminy, zwrócić też należy uwagę na wyszczególnienie obowiązujących w danym momencie aktów prawnych.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami kładzie szczególny nacisk na wykorzystanie istniejących źródeł finansowania inwestycji związanych z opieką nad zabytkami, intensywne działania w obszarach najbardziej atrakcyjnych historycznie, promocję dziedzictwa kulturowego oraz wypracowanie odpowiednich schematów współpracy administracji samorządowej z właścicielami obiektów zabytkowych.

Biorąc pod uwagę atrakcyjne położenie gminy Dobrzyń nad Wisłą, bogactwo obiektów posiadających wartości zabytkowe oraz skuteczne działania samorządu w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, Gminny Program Opieki nad Zabytkami stanowić będzie pomocne narzędzie w ukierunkowaniu polityki gminnej w zakresie rozwoju turystyki, promocji i ochrony dziedzictwa kulturowego, prowadzonej w sposób uporządkowany i długoterminowy. Wszystkie te elementy przyczynią się do postrzegania gminy Dobrzyń nad Wisłą, jako przyjaznej turystom i inwestorom, dumnej ze swoich walorów zabytkowych oraz dbającej o własne dziedzictwo kulturowe i historyczne.

WYKAZ OBIEKTÓW WPISANYCH DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Czas powstania	Rejestr zabytków
	Bachorzewo	zespół dworsko – parkowy :		1984. 08. 14 – A/1496
1		dwór drewniany	XIX w. 3 ćw.	
2		park dworski	1873	
3		budynek inwentarski I	XIX w. poł.	
4		budynek inwentarski II	XIX w. poł., 1 poł. XX w.	
5		dawna obora	XIX w. poł.	
6		stodoła drewniana	XIX w. 3 ćw.	

7		brama	XIX w. poł.	
	Chalin	zespół dworsko – parkowy :		1987. 05. 11 – A/1249/1-5
8		park dworski		
9		rządówka	XIX w. 2 poł.	
10		czworaki nr 33, dz. nr 29/16, 29/17, 29/18, 29/19, 29/20	XIX w. 2 poł.	
11		czworaki nr 35, dz. nr 29/22	XIX w. 2 poł.	
12		brama z ogrodzeniem	XIX w. 2 poł.	
13	Chalin	dom nr 2	ok. poł. XIX w.	
14	Chalin	dawna szkoła drewniana, nr 5	ok. 1930	
15	Chalin	kapliczka przydrożna z figurą NMP	1 ćw. XX w.	
16	Chalin	krzyż przydrożny	ok. poł. XX w.	
17	Chudzewo	kapliczka przydrożna z figurą NMP	2 ćw. XX w.	
	Dobrzyń n/Wisłą	zespół klasztorny OO. Franciszkanów :		1981. 02. 17 – A/440
18		kościół klasztorny franciszkanów, od 1805 parafialny pw. Wniebowzięcia NMP	1279-1316	
19		Klasztor franciszkanów, ob. plebania i dom	1795	
20		dzwonnica	1900 ok.	
21		ogrodzenie	1900 ok.	
22		figura NMP	1946	
23		starodrzew	XIX/XX w.	
24		Dobrzyń n/Wisłą	cmentarz parafialny rzymsko-katolicki, ul. Lipnowska:	
25	kaplica cmentarna pw. św. Józefa		1888	
26	historyczne nagrobki			
27	brama z ogrodzeniem		XIX w. 2 poł.	
28		starodrzew		
29	Dobrzyń n/Wisłą	cmentarz żydowski, ul. Licealna - Rybaki	XIX w. 2 poł.	
30	Dobrzyń n/Wisłą	historyczny układ urbanistyczny	XIII-XIX w.	
31	Dobrzyń n/Wisłą	fragment muru dawnego kościoła farnego	k. XIII w.	
32	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniano - murowany, ul. Farna 1	1 ćw. XX w.	
33	Dobrzyń n/Wisłą	dom murowano-drewniany, ul. Franciszkańska 1	XIX w. poł. ok.	
34	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, ul. Franciszkańska 4a	k. XIX w.	
35	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, ul. Franciszkańska 4b	k. XIX w.	
36	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, ul. Franciszkańska 5	XIX w. 3 ćw.	
37	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, ul. Franciszkańska 9	1 ćw. XX w.	
38	Dobrzyń n/Wisłą	dom, ul. Franciszkańska 6	1 ćw. XX w.	
39	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, ul. Kilińskiego /Mickiewicza 1	XIX w. k.	
40	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, ul. Kilińskiego 1	3 ćw. XIX w.	
41	Dobrzyń n/Wisłą	dom, ul. Kilińskiego 2	XIX/XX w.	
42	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, ul. Kilińskiego 3a	1 ćw. XX w.	
43	Dobrzyń n/Wisłą	dom, ul. Kilińskiego 5	1 ćw. XX w.	
44	Dobrzyń n/Wisłą	dom, ul. Kilińskiego 7	1 ćw. XX w.	
45	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, ul. Kilińskiego 8	XIX w. 3 ćw.	
46	Dobrzyń n/Wisłą	dom murowano - drewniany, ul. Kościuszki 3 (dawniej nr 1)	1850 ok.	
47	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, ul. Kościuszki 4	k. XIX w.	
48	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, ul. Lipnowska 1	XIX w. 3 ćw.	
49	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, ul. Lipnowska 2	k. XIX w.	
50	Dobrzyń n/Wisłą	dom, ob. szkoła, ul. Lipnowska 6	1920 ok.	
51	Dobrzyń n/Wisłą	dom murowano-drewniany, ul. Lipnowska 12	XIX w. 4 ćw.	
52	Dobrzyń n/Wisłą	Kapliczka przydrożna z figurą NMP, ul. Lipnowska	1947	
53	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, ul. Mickiewicza 2	1 ćw. XX w.	
54	Dobrzyń n/Wisłą	dom, ul. Mickiewicza 3	4 ćw. XIX w.	
55	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, ul. Mickiewicza 4	XIX w. poł. ok.	
56	Dobrzyń n/Wisłą	dom, ul. Mickiewicza 8	4 ćw. XIX w.	
57	Dobrzyń n/Wisłą	Dom drewniany, ul. Polna 20	pocz. XX w.	
58	Dobrzyń n/Wisłą	Kapliczka przydrożna z figurą Jana Chrzciciela, ul. Płocka/Polna	k. XIX/XX	
59	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, ul. Płocka 3	2 ćw. XX w.	

60	Dobrzyń n/Wisłą	magazyn zbożowy, ul. Płocka 11b	1911	
61	Dobrzyń n/Wisłą	dom, ul. Płocka 17	1931	
62	Dobrzyń n/Wisłą	magazyn, ul. Płocka 26	4 ćw. XIX w.	
63	Dobrzyń n/Wisłą	dom, ul. Słowackiego 9	XIX w. 1 poł.	
64	Dobrzyń n/Wisłą	dom, ul. Słowackiego 12	2 ćw. XX w.	
65	Dobrzyń n/Wisłą	młyn, ul. Słowackiego 23	1 ćw. XX w.	
66	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, ul. Służba Polsce 6	1 poł. XX w.	
67	Dobrzyń n/Wisłą	dom, pl. Wolności 2	XIX w. 4 ćw.	
68	Dobrzyń n/Wisłą	dom, pl. Wolności 4	1900 ok.	
69	Dobrzyń n/Wisłą	dom, pl. Wolności 6	1900 ok.	
70	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, pl. Wolności 8	XIX w. 3 ćw.	
71	Dobrzyń n/Wisłą	dom, pl. Wolności 10	1900 ok.	
72	Dobrzyń n/Wisłą	dom, pl. Wolności 12	1900 ok.	
73	Dobrzyń n/Wisłą	dom, pl. Wolności 16	XIX w. k.	
74	Dobrzyń n/Wisłą	dom, pl. Wolności 18	k. XIX w.	
75	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, ul. Zamkowa 4	XIX w. 2 ćw.	
76	Dobrzyń n/Wisłą	dom drewniany, ul. Zamkowa 7	XIX w. 3 ćw.	
77	Dobrzyń n/Wisłą	dom, ul. Zduńska 8	4 ćw. XIX w.	
78	Dobrzyń n/Wisłą	dom, ul. Zduńska 20	pocz. XX w.	
79	Dobrzyń n/Wisłą	grodzisko		1965. 11. 18 – C/51
	Dyblin	zespół dworsko – parkowy :		
80		dwór, ob. szkoła	XIX w. 2 ćw.	1987. 05. 11 – A/1489
81		park dworski	XIX w. 1 poł.	
82		spichlerz, ob. magazyn	XIX w. k.	
83		czworak, ob. cz. Sklep	XIX w. k.	
84		oficyna	1900 ok.	
85	Dyblin	kapliczka z figurą NMP	XIX w. k. (odnawiana po 1945)	
86	Glewo	krzyż przydrożny	po 1915	
87	Główczyn	dom drewniany 10	1920	
	Grochowski	zespół kościoła parafialnego :		
88		kościół parafialny rzymskokatolicki drewniany pw. Św. Krzyża	1784	1982. 11. 15 – A/433
89		cmentarz przykościelny		
90		figura NMP	1 ćw. XX w.	
91		ogrodzenie	Pocz. XX w.	
92		Starodrzew	XIX/XX w.	
	Grochowski	zespół dworsko – parkowy :		
93		dwór	XIX w. k.	1987. 05. 11 – A/1491
94		park dworski	XIX w. k.	
95		budynek główny gorzelni	1911-1922	
96		magazyn zbożowy – nie istnieje	1911-1922	
97		budynek magazynu spirytusu	1911-1922	
98		budynek kotłowni	1911-1922	
99		budynek gospodarczy	1911-1922	
100		komin	1911-1922	
101	Grochowski	cmentarz parafialny rzymskokatolicki : historyczne nagrobki, starodrzew	XIX w. k.	
102	Grochowski	krzyż metalowy	XX w. pocz.	
103	Grochowski	krzyż metalowy	1911	
104	Grochowski	dom drewniany 3	pocz. XX w.	
105	Grochowski	dom drewniany 21	1918 po	
106	Grochowski	dom 26	k. XIX w.	
107	Grochowski	dom drewniany 27	1930 po	
108	Grochowski	dom 28	1925	
109	Kamienica	park dworski	XVIII w. 2 poł.	1987. 05. 11 – A/1305
110	Kamienica	krzyż przydrożny, drewniany	1 poł. XX w.	
111	Kamienica	kapliczka	k. XIX w.	
112	Kisielewo	park podworski	XIX w. k.	
113	Krępa	grodzisko		1985. 04. 22 – C/131

114	Krępa	Piaskowiec z wrytym napisem "Matko nie opuszczaj nas"	2 poł. XIX w.	
	Krojczyn	zespół dworsko – parkowy :		1987. 05. 11 – A/1213/1-3
115		dwór, ob. szkoła	1910	
116		park dworski	XVIII/XIX w.	
117		brama z ogrodzeniem	XIX w. k.	
118	Krojczyn	dom nr 38	k. XIX w.	
119	Krojczyn	krzyż przydrożny	1 ćw. XX w.	
120	Krojczyn	figura Św. Antoniego	1 ćw. XX w.	
	Lenie Wielkie	zespół dworsko – parkowy :		1987. 05. 11 – A/1386
121		dwór, ob. nie użytkowany	XIX w. poł. ok.	
122		park dworski	XIX w. pocz.	
123		stodoła drewniana – nie istnieje	XIX w. k.	
124		obora	XIX w. k.	
125	Lenie Wielkie	Kapliczka przydrożna z figura NMP	1948	
126	Michałkowo	krzyż przydrożny	1 ćw. XX w.	
127	Modzoły	Krzyż przydrożny	1949	
	Mokowo	zespół kościoła parafialnego :		
128		kościół parafialny rzymskokatolicki p.w. Św. Trójcy	1936-1938	
129		dzwonnica	XX w. pocz.	
130		brama z ogrodzeniem	XX w. pocz.	
131		starodrzew	XX w. pocz.	
132		figura NMP	1 poł. XX w.	
133	Mokowo	figura Chrystusa	2 ćw. XX w.	
	Mokowo	zespół cmentarza parafialnego :		
134		cmentarz parafialny rzymsko-katolicki	XIX w. 2 poł.	1996. 08. 16 – A/1295/1-2
135		brama	XIX w. 2 poł.	
136		historyczne nagrobki		
137	Mokowo	grodzisko		1985. 01. 31 – C/127
138	Mokowo	dom drewniany 19	XIX w. 4 ćw.	
139	Mokowo	dom drewniany 20	4 ćw. XIX w.	
140	Mokowo	dom drewniany 22	XIX w. 4 ćw.	
141	Mokowo	krzyż przydrożny	2 ćw. XX w.	
142	Mokówko	Krzyż przydrożny	1923	
	Płomiany	zespół dworsko – parkowy :		1987. 05. 11 – A/1490
143		dwór, ob. szkoła	XIX w. pocz.	
144		park dworski	XIX w. pocz.	
145		spichlerz	1900 ok.	
146		czworak	1900 ok.	
147		d. szkoła nr 28	1900 ok.	
148		kamień graniczny z wrytym znakiem krzyża		
149		piwnica ziemna	1900 ok.	
150	Płomiany	dom drewniany 19	1 ćw. XX w.	
151	Płomiany	dom drewniany 69	1 ćw. XX w.	
152	Płomiany	figura NMP	1946	
153	Ruszkowo	zagroda 6		
154	Ruszkowo	Krzyż przydrożny	1901, 1949	
155	Stróżewo	Kapliczka przydrożna z figura NMP	1924	
156	Szpiegowo	zespół dworski z drzewostanem osłonowym	XX w. pocz.	
157	Szpiegowo	figura NMP	2 ćw. XX w.	
	Tulibowo	zespół dworsko – parkowy :		
158		dwór	XX w. pocz.	
159		spichlerz	1900 ok.	
160		budynek gospodarczy	Pocz. XX w.	
161	Wierznica	kapliczka z figurą MB Skępskiej	figura – k. XIX w.	
162	Zbyszewo	figura Chrystusa	1916	
163	ZJAWIONEK	MŁYN WODNY DREWNIANO-MUROWANY, OB. ELEKTRYCZNY	1920	

WYKAZ STANOWISK WPISANYCH DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW

Lp	miejsowość	nr stan	nr AZP	nr na AZP	funkcja	kultura	bliższa chronologia
1	Kisielewo	4	46-49	40	osada		późne średniowiecze XIII-XV w
2	Kisielewo	5	46-49	41	osada	k. łużycka	halsztat
					śląd osadnictwa	k. grobów kloszowych	wczesny okres lateński
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVIII w.
					śląd osadnictwa		nowożytny XIX-XX w.
3	Kisielewo	6	46-49	42	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
					śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
					osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu
					osada	k. łużycka	halsztat
					śląd osadnictwa	k. grobów kloszowych	środkowy okres lateński
					śląd osadnictwa	k. przeworska	późny okres rzymski
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XIII w.
4	Modzoły	2	46-49	44	śląd osadnictwa	k. wenedzka	I w. n.e.okres rzymski
5	Modzoły	3	46-49	45	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
6	Krojczyn	13	46-49	46	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
7	Kochoń	1	46-50	24	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
8	Kochoń	2	46-50	25	śląd osadnictwa	k. przeworska	OR
9	Mokowo	8	46-50	26	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat
10	Mokowo	9	46-50	27	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI- XIII w.
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XIII w.
					śląd osadnictwa		nowożytny XVII-XVIII w.
11	Mokowo	10	46-50	28	śląd osadnictwa		nowożytny XIX-XX w.
12	Mokowo	11	46-50	29	śląd osadnictwa	k. wenedzka	III w. n.e.okres rzymski
13	Mokowo	11	46-50	29	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
14	Kisielewo	7	46-50	43	śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat
15	Kolonja Chalin	1	46-51	25	osada	k. pucharów lejkowatych	neolit
					śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
16	Kolonja Chalin	2	46-51	26	śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D
17	Łagiewniki	3	46-51	28	śląd osadnictwa	k. trzciniecka	II okres epoki brązu
18	Łagiewniki	4	46-51	29	śląd osadnictwa	k. przeworska	OR
19	Łagiewniki	5	46-51	30	śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D
20	Mokowo	5	46-51	31	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XII-XIII w.
					śląd osadnictwa		nowożytny XVII w.
21	Mokowo	6	46-51	32	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
22	Mokowo	7	46-51	33	śląd osadnictwa		późne średniowiecze XV w.
23	Łagiewniki	1	46-51	39	osada	k. amfor kulistych	neolit
24	Krojczyn	1	47-49	6	punkt osadniczy		OR
					punkt osadniczy		wczesne średniowiecze XI- XII w.
25	Krojczyn	2	47-49	7	osada		wczesne średniowiecze XIV w.
26	Krojczyn	3	47-49	8	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI w.
27	Krojczyn	4	47-49	9	punkt osadniczy		późne średniowiecze XIV w.

					punkt osadniczy		wczesne średniowiecze XI- XIII w.
27	Krojczyn	5	47-49	10	punkt osadniczy		późne średniowiecze XIV w.
					punkt osadniczy		wczesne średniowiecze XI- XIII w.
28	Krojczyn	6	47-49	11	śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV w.
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI w.
29	Szpiegowo	1	47-49	12	punkt osadniczy		późne średniowiecze XIV w.
					osada		wczesne średniowiecze XI- XIII w.
30	Szpiegowo	2	47-49	23	punkt osadniczy		późne średniowiecze XIV-XV w.
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI- XII w.
31	Szpiegowo	3	47-49	24	osada		późne średniowiecze XIV-XV w.
					punkt osadniczy		wczesne średniowiecze XII w.
32	Szpiegowo	4	47-49	25	punkt osadniczy		późne średniowiecze XV w.
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze
33	Szpiegowo	5	47-49	26	śląd osadnictwa		późne średniowiecze XV w.
34	Kisielewo	2	47-49	27	śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV-XV w.
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XII-XIII w.
35	Kisielewo	3	47-49	28	śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV-XV w.
36	Grochowalsk	1	47-49	29	punkt osadniczy		późne średniowiecze XIV w.
					śląd osadnictwa		neolit
37	Grochowalsk	2	47-49	30	punkt osadniczy		wczesne średniowiecze XII w.
38	Grochowalsk	3	47-49	31	punkt osadniczy		wczesne średniowiecze XII w.
39	Grochowalsk	4	47-49	32	punkt osadniczy		wczesne średniowiecze XIII w.
40	Grochowalsk	5	47-49	33	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XII-XIII w.
41	Stróżewo	4	47-49	34	osada		wczesne średniowiecze XII-XIII w.
42	Glewo	1	47-49	35	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XIII w.
43	Glewo	2	47-49	36	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XII w.
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XII-XIII w.
44	Tulibowo	1	47-49	37	śląd osadnictwa		późne średniowiecze XV w.
45	Grochowalsk	6	47-49	38	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze
					punkt osadniczy		późne średniowiecze XV w.
46	Glewo	3	47-49	39	punkt osadniczy		nowożytny XVII w.
					punkt osadniczy		wczesne średniowiecze XII w.
47	Glewo	4	47-49	40	śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV-XV w.
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XIII w.
48	Glewo	5	47-49	41	punkt osadniczy		późne średniowiecze XV w.
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XIII w.
49	Tulibowo	2	47-49	42	osada		późne średniowiecze XIV-XV w.
50	Tulibowo	3	47-49	43	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XIII w.
51	Tulibowo	4	47-49	44	śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV-XV w.
					śląd osadnictwa		późne średniowiecze XV w.
52	Tulibowo	5	47-49	45	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XII-XIII w.
53	Krępa	1a	47-49	46	śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV-XV w.
54	Krępa	2	47-49	50	osada		późne średniowiecze XIV-XV w.
55	Krępa	3	47-49	51	śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV-XV w.
56	Krępa	4	47-49	52	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XII w.
57	Krępa	5	47-49	53	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XII-XIII w.
58	Krępa	6	47-49	54	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XIII w.

59	Krojeżyn	7	47-49	55	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XIII w.
					punkt osadniczy		późne średniowiecze XIV-XV w.
60	Krojeżyn	8	47-49	56	punkt osadniczy		wczesne średniowiecze XII-XIII w.
					osada		późne średniowiecze XIV-XV w.
61	Krojeżyn	9	47-49	57	punkt osadniczy		wczesne średniowiecze XII w.
					punkt osadniczy		późne średniowiecze XIV-XV w.
62	Krojeżyn	10	47-49	58	punkt osadniczy		wczesne średniowiecze XII-XIII w.
					punkt osadniczy		wczesne średniowiecze XI- XII w.
63	Krojeżyn	11	47-49	59	osada		późne średniowiecze XIV-XV w.
					śląd osadnictwa	k. łużycka	V okres epoki brązu
64	Krojeżyn	12	47-49	60	punkt osadniczy		wczesne średniowiecze XII-XIII w.
					punkt osadniczy		późne średniowiecze XIV-XV w.
65	Grochowalsk	7	47-49	61	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI- XII w.
					punkt osadniczy		późne średniowiecze XIV-XV w.
66	Grochowalsk	8	47-49	62	punkt osadniczy		wczesne średniowiecze XI- XII w.
67	Dobrzyń n/Wisłą	10	47-50	1	śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat
					śląd osadnictwa	k. przeworska	OR
68	Dobrzyń n/Wisłą	11	47-50	2	śląd osadnictwa		nowożytny XVII-XVIII w.
					osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu
69	Dobrzyń n/Wisłą	12	47-50	3	śląd osadnictwa		nowożytny XVII-XVIII w.
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XIII w.
70	Dobrzyń n/Wisłą	13	47-50	4	śląd osadnictwa		nowożytny XVII-XVIII w.
					śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
71	Dobrzyń n/Wisłą	14	47-50	5	śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.
72	Dyblin	1	47-50	6	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XIII w.
73	Dyblin	2	47-50	7	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze IX- X w.
74	Dyblin	3	47-50	8	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
					śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
75	Dyblin	4	47-50	9	śląd osadnictwa		nowożytny XVII-XVIII w.
					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D
76	Dyblin	5	47-50	10	śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D
					osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu
77	Dyblinek	1	47-50	11	śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV w.
					śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
78	Dyblinek	2	47-50	12	śląd osadnictwa	k. łużycka	III-IV okres epoki brązu
					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D
79	Dyblinek	3	47-50	13	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI- XII w.
					śląd osadnictwa		późne średniowiecze/nowożytny XV-XVI w.
80	Dyblinek	4	47-50	14	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
					śląd osadnictwa	k. grobów kloszowych	wczesny okres lateński
81	Główczyn	1	47-50	15	śląd osadnictwa	k. przeworska	OR
					osada	k. przeworska	późny okres rzymski
82	Mokowo	1	47-50	17	osada		wczesne średniowiecze XII-XIII w.
					grodzisko		wczesne średniowiecze XIII w.
83	Mokowo	2	47-50	18	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D
					osada		wczesne średniowiecze XIII w.
					osada		nowożytny XVII-XVIII w.

84	Mokowo	3	47-50	19	śląd osadnictwa		nowożytny XVII-XVIII w.
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
					śląd osadnictwa	k. przeworska	OR
85	Mokowo	4	47-50	20	osada		nowożytny XVI-XVII w.
86	Mokowo	5	47-50	21	śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV w.
					śląd osadnictwa		IV okres epoki brązu
					śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV w.
87	Mokowo	3	47-50	22	osada		nowożytny XVI w.
					śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV w.
88	Mokowo	4	47-50	23	śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.
					śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
89	Płomiany	1	47-50	24	śląd osadnictwa		nowożytny XVII w.
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
90	Płomiany	2	47-50	25	śląd osadnictwa		nowożytny XVII w.
					śląd osadnictwa		IV okres epoki brązu
91	Płomiany	3	47-50	26	śląd osadnictwa		OR
92	Płomiany	4	47-50	27	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
93	Płomiany	5	47-50	28	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
					śląd osadnictwa	k. łużycka	III okres epoki brązu
94	Płomiany	6	47-50	29	śląd osadnictwa	k. przeworska	OR
					śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
95	Płomiany	7	47-50	30	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI- XII w.
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
96	Płomiany	8	47-50	31	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI w.
					śląd osadnictwa	k. łużycka	III okres epoki brązu
97	Płomiany	9	47-50	32	śląd osadnictwa		nowożytny XVII-XVIII w.
					osada	k. łużycka	halsztat D
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XIII w.
98	Płomiany	10	47-50	33	śląd osadnictwa		nowożytny XVIII w.
99	Skaszewo	1	47-50	34	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI- XIII w.
100	Skaszewo	2	47-50	35	osada		nowożytny XVII-XVIII w.
					śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
101	Stróżewo	1	47-50	36	osada	k. łużycka	halsztat
102	Stróżewo	2	47-50	37	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
103	Stróżewo	3	47-50	38	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
104	Wierznica	1	47-50	39	osada	k. łużycka	halsztat
					śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
					śląd osadnictwa	k. przeworska	późny okres rzymski
105	Wierznica	2	47-50	40	śląd osadnictwa		nowożytny XVII-XVIII w.
106	Wierznica	3	47-50	41	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze IX- X w.
107	Wierzniczka	1	47-50	42	osada		nowożytny XVII w.
108	Zbyszewo	2	47-50	44	śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVIII w.
109	Zbyszewo	3	47-50	45	osada		wczesne średniowiecze XII-XIII w.
110	Zbyszewo	4	47-50	46	śląd osadnictwa		późne średniowiecze XV w.
					śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
111	Zbyszewo	5	47-50	47	śląd osadnictwa	k. łużycka	V okres epoki brązu

					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D
					śląd osadnictwa		epoka brązu
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI w.
					osada		wczesne średniowiecze XI- XII w.
					śląd osadnictwa		późne średniowiecze/nowożytny XV-XVI w.
112	Zbyszewo	6	47-50	48	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
					śląd osadnictwa		II okres wczesne średniowiecze
					śląd osadnictwa		nowożytny XVIII w.
113	Zbyszewo	7	47-50	49	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
114	Zjawionek	1	47-50	50	śląd osadnictwa	k. przeworska	OR
					osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu
115	Zjawionek	2	47-50	51	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI- XII w.
116	Dyblin		47-50	52	groby skrzynkowe	k. pomorska	epoka żelaza
117	Wierznica		47-50	53	groby skrzynkowe		epoka żelaza
					śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV w.
118	Chalin	1	47-51	1	śląd osadnictwa		nowożytny XVII-XVIII w.
					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat
119	Chalin	2	47-51	2	śląd osadnictwa		nowożytny XVII-XVIII w.
					śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
					śląd osadnictwa	k. przeworska	późny okres rzymski
120	Chalin	3	47-51	3	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI- XII w.
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
121	Chalin	4	47-51	4	osada		nowożytny XVII-XVIII w.
					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat D
122	Chalin	5	47-51	5	śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
					śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV w.
123	Chalin	6	47-51	6	osada		nowożytny XVI-XVIII w.
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
					śląd osadnictwa		halsztat D
124	Chalin	7	47-51	7	śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVIII w.
					śląd osadnictwa	k. przeworska	OR
					śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV-XV w.
125	Chudzewo	1	47-51	8	śląd osadnictwa		nowożytny XIX w.
					osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu
					osada	k. przeworska	OR
126	Chudzewo	2	47-51	9	osada		wczesne średniowiecze - późne średniowiecze XIII-XIV w.
127	Czartowo	1	47-51	10	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
					śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	neolit
					osada	k. przeworska	OR
128	Kamienica	6	47-51	11	osada		wczesne średniowiecze VIII-IX w.
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
129	Lenie Wielkie	3	47-51	12	osada		nowożytny XVII-XVIII w.
130	Lenie Wielkie	4	47-51	13	śląd osadnictwa	k. przeworska	OR
131	Lenie Wielkie	5	47-51	14	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit

					śląd osadnictwa	k. pucharów lejkwatych	neolit
					osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu
					osada	k. łużycka	halsztat D
					osada		późne średniowiecze XV w.
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
132	Michałkowo	1	47-51	15	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XIII w.
					osada		nowożytny XVIII w.
					śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
133	Michałkowo	2	47-51	16	osada		wczesne średniowiecze XIII w.
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI w.
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
					śląd osadnictwa		halsztat D
134	Mokowo	1	47-51	17	śląd osadnictwa		późne średniowiecze/nowożytny XV-XVI w.
					śląd osadnictwa	k. pucharów lejkwatych	neolit
					osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu
					śląd osadnictwa	k. grobów kloszowych	okres lateński
					osada	k. przeworska	OR
135	Mokowo	2	47-51	18	śląd osadnictwa		nowożytny XVI w.
					śląd osadnictwa	k. przeworska	OR
					śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV w.
136	Ruszkowo	1	47-51	21	śląd osadnictwa		nowożytny XVII-XVIII w.
					śląd osadnictwa	k. łużycka	halsztat
137	Ruszkowo	2	47-51	22	śląd osadnictwa		nowożytny XVII w.
					śląd osadnictwa	k. przeworska	OR
138	Ruszkowo	3	47-51	23	śląd osadnictwa		nowożytny XVII-XVIII w.
					śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	neolit
					osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu
139	Ruszkowo	4	47-51	24	śląd osadnictwa		nowożytny XVIII w.
					osada	k. amfor kulistych	neolit
					osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu
					śląd osadnictwa	k. łużycka	wczesny okres halsztacki
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze XI w.
140	Ruszkowo	5	47-51	25	osada		nowożytny XVI-XVII w.
141	Lenie Wielkie		47-51	28	grób ciałopalny	k. pomorska	
142	Michałkowo		47-51	29	cmentarzysko	k. wenedzka	
					śląd osadnictwa		halsztat
143	Bachorzewo	1	48-50	1	śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.
					śląd osadnictwa		halsztat D
					śląd osadnictwa		OR
144	Bachorzewo	2	48-50	2	osada		nowożytny XVI-XVIII w.
					śląd osadnictwa	k. pucharów lejkwatych	
					osada		wczesna epoka brązu
					śląd osadnictwa	k. iwieńska	
					śląd osadnictwa	k. trzciniecka	
145	Bachorzewo	3	48-50	3	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze
					śląd osadnictwa	k. łużycka	IV-V okres epoki brązu
146	Bachorzewo-Rumunki	4	48-50	4	osada		nowożytny XVI-XVII w.

147	Dobrzyń n/Wisłą	1	48-50	5	grodzisko		wczesne średniowiecze
148	Dobrzyń n/Wisłą	3	48-50	6	cmentarzysko		późne średniowiecze/nowożytny XIV-XVI w.
149	Dobrzyń n/Wisłą	4	48-50	7	cmentarzysko		nowożytny XVIII-XIX w.
150	Dobrzyń n/Wisłą	5	48-50	8	osada		nowożytny XVI-XVII w.
151	Dobrzyń n/Wisłą	2	48-50	9	śląd osadnictwa	k. łużycka	IV okres epoki brązu
					osada		nowożytny XVI-XVII w.
152	Dobrzyń n/Wisłą	6	48-50	10	śląd osadnictwa		OR
					osada		nowożytny XVI-XVII w.
153	Dobrzyń n/Wisłą	7	48-50	11	śląd osadnictwa		późne średniowiecze XIV w.
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.
154	Dobrzyń n/Wisłą	8	48-50	12	śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.
155	Dobrzyń n/Wisłą	9	48-50	13	śląd osadnictwa		OR
					osada		nowożytny XVI-XVIII w.
156	Kamienica	1	48-50	14	osada	k. łużycka	IV okres epoki brązu
					śląd osadnictwa	k. łużycka	V okres epoki brązu
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.
157	Lenie Wielkie	1	48-50	15	śląd osadnictwa		późne średniowiecze
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.
158	Lenie Wielkie	2	48-50	16	śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.
159	Wyszyna	1	48-50	18	śląd osadnictwa	k. przeworska	OR
					śląd osadnictwa		halsztat
					śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.
160	Zbyszewo	1	48-50	19	śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.
161	Kamienica	2	48-51	1	śląd osadnictwa		OR
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.
162	Kamienica	3	48-51	2	osada		V okres epoki brązu/halsztat D
					osada		wczesne średniowiecze IX- X w.
163	Kamienica	4	48-51	3	śląd osadnictwa	k. pucharów lejkowatych	
					śląd osadnictwa		nowożytny XVI-XVII w.
164	Kamienica	5	48-51	4	śląd osadnictwa	k. amfor kulistych	